



LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Avoimuus ennen kaikkea, lasten hyvinvointi A
ja O”

- Varhaiskasvatuksen näkökulmia lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Jänis, Kiia
Lankinen, Elina

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Avoimuus ennen kaikkea, lasten hyvinvointi A ja O”

- Varhaiskasvatuksen näkökulmia lastensuojelun kanssa tehtävästä
yhteistyöstä

Kiia Jänis
Elina Lankinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2015

Kiia Jänis, Elina Lankinen

**”Avoimuus ennen kaikkea, lasten hyvinvointi A ja O”
- Varhaiskasvatuksen näkökulmia lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä**

Vuosi	2015	Sivumäärä	50
-------	------	-----------	----

Tämän tutkielmatyypin opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyöstä. Keskiössä olivat päiväkodin henkilökunnan näkemykset ja kokemukset yhteistyöstä. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Miten päiväkotitoiminta hoitaa lastensuojeluilmoituksen teon ja mitä mahdollisia haasteita siihen liittyy? Minkälaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on? Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä pitäisi kehittää? Tutkimukseen osallistui yhdeksän Vantaalla toimivaa päiväkotia.

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jonka aineisto kerättiin keväällä 2015. Kyselytutkimus toteutettiin nelisivuisena lomakkeella, joka oli jaettu kolmeen osioon. Osiot olivat päiväkodin toimintatavat ja valmiudet, lastensuojeluilmoitus sekä yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä. Tulokset analysoitiin käyttämällä SPSS-ohjelmaa sekä sisällönanalyysiä. Tuloksista ilmeni, että yhteistyötä lastensuojelun kanssa koettiin olevan liian vähän ja yhteistyö koettiin myös haastavaksi. Lastensuojeluilmoituksen tekoa hankaloittaviksi tekijöiksi ilmenivät salassapitosäädökset, lastensuojelun asiakkaina olevien perheiden kohtaamisen epäluonteisuus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvät pelot. Lastensuojeluilmoituksen tekoa vaikeuttivat myös kasvattajien huonot mahdollisuudet lisäkoulutuksiin ja työhönsä. Yhteistyötapoja lastensuojelun kanssa olivat puhelinkonsultaatio ja yhteistyöpala-
verit. Kehittämiskohteita olivat yhteistyön muuttaminen avoimemmaksi ja kaksisuuntaisemmaksi. Päiväkodit voivat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia kehittäessään toimintaansa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, lastensuojelu, moniammatillinen yhteistyö, dialogisuus

Kiia Jänis, Elina Lankinen

**“Transparency above all, childrens welfare is the main thing”
- Cooperation between kindergartens and child welfare from an early childhood education perspective**

Year	2015	Pages	50
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor’s thesis was to produce information about the cooperation between early childhood and child welfare from the staff of a kindergarten’s point of view. The research questions were: How does a kindergarten handle child welfare notifications and what kind of challenges are involved? What kind of cooperation exists between the kindergarten welfare? How should the cooperation between the kindergarten and child welfare be developed in the future? Nine kindergartens from Vantaa municipality took a part in the survey.

This thesis was produced as a quantitative survey. The data was gathered in spring 2015. The survey was implemented by a four-page form, which was split into three sections. The sections were day care’s usual course of action and readiness, child welfare notification and cooperation between a kindergarten and child welfare. The results of the survey were analyzed using SPSS-software and content analysis.

The survey results indicate that cooperation with child welfare was inadequate and also felt challenging. The results showed that confidentiality matters, difficulty of facing child welfare clients and the fears related to submitting a child welfare notification hampered the making of a child welfare notification. Also the staff’s poor opportunities for additional training and professional guidance made it harder to make a child welfare notification. Already existing forms of cooperation with child welfare were telephone consultation and cooperation meetings. The identified areas for development were making cooperation more open and interactive. Kindergartens may make use of the research results when they develop their methods.

Keywords: day care, child welfare, multi-professional cooperation, professional dialog

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Varhaiskasvatus.....	7
2.1	Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa	9
2.2	Huolen vyöhykkeet	13
3	Lastensuojelu	14
3.1	Lastensuojeluilmoitus	14
3.2	Lastensuojelun asiakkuus	15
3.2.1	Avohuolto	16
3.2.2	Sijaishuolto	16
4	Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyö.....	17
4.1	Dialogisuus.....	18
4.2	Moniammatillinen yhteistyö	20
5	Opinnäytetyön menetelmät ja aineisto	22
5.1	Opinnäytetyön yhteys tutkimuskeskusteluun ja opinnäytetyön tavoitteet	24
5.2	Opinnäytetyön aineistonkeruun prosessi	25
5.3	Kyselylomakkeen ja saatekirjeen laadinta	26
6	Tutkimuksen tulokset	27
6.1	Taustatiedot	27
6.2	Päiväkodin toimintatavat	28
6.3	Lastensuojeluilmoitus	31
6.4	Yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä	35
7	Johtopäätökset	40
7.1	Miten päiväkotitoiminta hoitaa lastensuojeluilmoituksen teon ja mitä mahdollisia haasteita siihen liittyy?	41
7.2	Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on?.....	44
7.3	Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä pitäisi kehittää?.....	44
8	Kyselyn luotettavuus	45
9	Eettisyyden arviointia	46
10	Pohdinta	47
	Lähteet	51
	Kuvat	55
	Liitteet.....	56
	Liite 1 kyselylomake	57

1 Johdanto

Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat lasten kasvuympäristöön ja lasten hyvinvointiin. Yhteiskunnan muuttuminen on yhteydessä lapsiperheiden hyvinvointiin. Myös palveluita on uudistettava lasten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Erilaiset perhemuodot ovat yleistyneet perinteisen perheen rinnalle.

Yhteiskunnalliset muutokset näkyvät perheiden arjessa. Perheiden sosiaaliset verkostot ovat pienentyneet, työelämän muutokset, kuten työelämän tahdin kiivastuminen ja epävakaus tai työn perässä muuttaminen, vaikuttavat lapsiperheiden elämään. Kansainvälistyminen näkyy yhä useamman lapsiperheen arjessa. Mediassa keskustelu vanhemmuuden merkityksestä ja lasten hyvinvoinnista on herännyt, yhteiskunnan tehtävänä on tukea kaikkia lapsiperheitä ja lapsien hyvinvointia. (Valkeakosken varhaiskasvatuksen linjaukset, 8.)

Lähes kaikki lapset Suomessa käyvät päiväkodissa, joten varhaiskasvatuksella on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen. Lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi lasten tulee saada tarpeeksi erilaisia ja joustavia tukimuotoja. (Taskinen, 40.) Kuitenkin varhaiskasvatuksen ulkoiset puitteet eivät ole aina riittävät. Ahtaus lisää lasten aggressiivista käyttäytymistä tai ilmanvaihto voi olla heikkoa, lapsiryhmän koko lisää hälinää ja vaikeuttaa ryhmän toimivuutta. (Taskinen, 42.) Mediassa subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja ylisuurista ryhmistä on uutisoitu useaan kertaan. Nykyään maksimikokoa ryhmille ei ole, vaan laki määrittää vain suhdeluvun, montako lasta yhtä aikuista kohden saa olla. Lastensuojelun Keskusliiton kyselyyn vastanneista 94 prosenttia totesi, että lapsimäärien ylitys haittaa heidän kasvatustyötään, suhdeluku ylittyy vastaajien mukaan reippaasti viikoittain, ellei päivittäin. (Rigatelli 2013.) Kuitenkin Ilta-Sanomat uutisoi 5.11.2015 ”Hallitus päätti, että elokuusta 2016 alkaen yli kolmevuotiaita lapsia saa olla päivähoitoryhmässä aikuista kohden kahdeksan nykyisen seitsemän sijaan. Ryhmässä tulee olla kolme aikuista, joten ryhmäkoko nousee uudistuksen myötä 21:stä 24:ään.” (Iltasanomat.fi.)

Lastensuojelu esiintyy mediassa negatiivisessa valossa aika ajoin. Mediassa lastensuojelusta voi tulla vääristynyt kuva, jonka aiheuttama epäluottamus voi heikentää yhteistyötä muiden ammattikuntien kanssa. Lastensuojelua koskevat lait, kuten salassapitovelvollisuus omalta osaltaan heikentää lastensuojelun keinoja vaikuttaa julkiseen keskusteluun (Lastensuojelun keskusliitto 2013, 4). Lastensuojelu kaipaisi kuitenkin positiivista julkisuutta, jotta kansalaiset saisivat oikeanlaisen kuvan lastensuojelutyöstä ja toimintatavoista. (Lastensuojelun keskusliitto 2013, 4.)

Lastensuojelutarve on yleistynyt ja se näkyy myös päiväkodin arjessa. Varhaiskasvatus tukee lasten ja perheiden hyvinvointia ja toimii myös yhtenä lastensuojelun avohuollon tukimuotona. Lastensuojelun näkökulmasta varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä on lastensuojeluilmoin tuksen tekeminen. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta lastensuojeluun liittyvät asiat saatetaan kokea vaikeaksi, sillä huolta herättäviä havaintoja ei ole aina helppo tehdä. (Huhtanen 2004, 69-70.) Varhaiskasvatus ja lastensuojelu kulkevat käsi kädessä vaikka yhteistyön määrä onkin harmillisen vähäistä. Lakimuutokset varhaiskasvatuksen leikkauksista, kuten ryhmäkoon kasvattaminen ja henkilöstön ammattivaatimuksien heikentäminen, tulevat näkymään lastensuojelun tarpeen lisääntymisenä. Samaan aikaan yhteiskunnassa puhutaan lastensuojelun muuttamisesta ennaltaehkäiseväksi ja lastensuojelulaitoksia lakkautetaan sen nojalla.

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi tutkia päiväkodin ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Valitsimme aiheen, koska olemme molemmat kiinnostuneita lastensuojelusta sekä varhaiskasvatuksesta. Opintojen aikana lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä saatu tieto on ollut hyvin vähäistä. Uskomme, että tieto tulee työelämässä meille tarpeeseen ja auttaa meitä kasvamaan ammatillisesti. Rajatessamme opinnäytettämme aihetta huomasimme, että lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä ei löydy paljon kirjoitettua tietoa. Kirjoja aiheesta emme löytäneet yhtäkään, mutta joitakin tutkimuksia löytyi. Mielestämme tietous lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä on tarpeen kaikille sosionomeille. Koemme myös, että yhteistyötä tulisi kehittää. Mediassa lastensuojelun yhteistyön vähyys muiden tahojen kanssa on esiintynyt hyvin negatiivisissa yhteyksissä. Mielestämme varhaiskasvatuksen yhteistyö lastensuojelun kanssa on erityisen tärkeää, koska päiväkotitoimi on osa ennaltaehkäisevää lastensuojelua ja voi olla myös osana avohuollon tukitoimia.

Opinnäytetyössämme halusimme tutkia varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä ja sen kehittämistarpeita. Päätimme tehdä määrällisen tutkimuksen eräällä Vantaan asuinalueella. Opinnäytetyömme teoriaosuudessa käsittelemme yleisesti varhaiskasvatusta ja lastensuojelua, sekä varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä dialogisuuden ja moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Kyselylomakkeemme koostui neljästä osa-alueesta, joiden pohjalta käsittelemme tutkimustuloksia. Lopuksi olemme tuoneet esiin tutkimuksesta nousseita johtopäätöksiä ja pohdimme tutkimuksemme eettisyyttä ja luotettavuutta.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on alle kouluikäisten lasten kanssa tehtävää kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen tavoite on edistää lasten hyvinvointia, kuten tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista.

Tänä keväänä lasten päivähoidosta annetun lain nimi vaihtui varhaiskasvatuslaiksi. Varhaiskasvatuksen sisältö ja tavoitteet määritellään ensimmäisen kerran lain tasolla. Varhaiskasvatus on lapsen oikeus, joka takaa tavoitteellisen ja suunnitellun kasvatuskokonaisuuden. Varhaiskasvatus on sekä hoidon että opetuksen kokonaisuus, jossa painotetaan pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuslaki painottaa lapsen etua toiminnan suunnittelussa. Lakimuutoksen myötä lasten päivähoidon käsite korvataan varhaiskasvatuksella. Lakimuutoksen ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.8.2015. Lakimuutoksen seurauksena varhaiskasvatus siirtyi Sosiaali- ja terveysministeriöstä Opetus- ja kulttuuriministeriöön. Varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona toimii Opetushallitus. Opetushallitus on vastuussa varhaiskasvatuksen kehittämisestä, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisista. Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta kunnat laativat omat paikalliset ja yksikötaoiset varhaiskasvatussuunnitelmansa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Myös perusopetuslakia muutettiin 1.1.2015 voimaan tulleella lailla (1040/2014). Perusopetuslain muutoksen myötä esiopetus tehtiin velvoittavaksi. Esiopetusikäisen, eli kuusivuotiaan lapsen on 1.8.2015 alkaen osallistuttava esiopetukseen. Esiopetus järjestetään oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena ja se kestää vuoden. (Kunnat.net. 2015.) Esiopetukseen kuuluvat lapset kuuluvat oppilashuollonpiiriin. Vantaalla esiopetusikäisten oppilashuollosta käytetään nimitystä esiopetuksen hyvinvointityö. Oppilashuoltoon kuulumisen tarkoittaa, että esiopetusikäisille kuuluu neuvolan palvelujen lisäksi koulun psykologi- ja kuraattoripalvelut. (Vantaan kaupunki a).

Varhaiskasvatus on peruspalvelu, jonka järjestäminen on kunnan velvollisuus. Varhaiskasvatus rahoitetaan suurelta osin yhteiskunnan varoista. Yhteiskunnan tehtävänä on taata laadullisesti hyvän varhaiskasvatuksen saatavuus riippumatta perheen sosioekonomisesta tai yhteiskunnallisesta asemasta tai asuinpaikasta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut ovat tulosidonnaisia ja pienituloisilla on oikeus maksuttomiin varhaiskasvatuspalveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Varhaiskasvatuspalvelut koostuvat kunnan järjestämästä tai ostamasta päivähoidosta, esiopetuksesta ja muista palveluista, kuten avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Varhaiskasvatusta toteutetaan yleensä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuspalvelu tukee lapsen oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeutta saada lapsellensa hoitopaikka. Varhaiskasvatuspalvelut ovat tärkeä osa lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Varhaiskasvatuslaki lisää lasten ja vanhempien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lasten ajatukset ja ideat on kuultava ja otettava huomioon toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Vanhemmat ja huoltajat saavat vaikuttaa sekä osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen visiointiin ja arviointiin. Varhaiskasvatuslaki velvoittaa kunnan varhaiskasvatusta jär-

jestäessään tekemään yhteistyötä muiden tahojen, kuten: opetus, lastensuojelu, sosiaali-huolto, neuvola ja liikunta ja kulttuuri - viranomaisten kanssa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän täytyy arvioida antamaansa varhaiskasvatusta. Palvelun järjestäjän tulee osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatus tulee osaksi Kansallisen koulutuksen arviointia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön tulee olla kehittävä, oppimista tukeva, sekä turvallinen että terveellinen lapsen kehitystason huomioiva. Laki edellyttää, että oppimisympäristö on niin fyysisesti, kuin sosiaalisesti ja psyykkisesti oppimista tukeva. Toisin sanoen myös kiusaamista on aktiivisesti ehkäistävä ja siihen on puututtava. Oppimisympäristöjen tulee olla myös esteettömiä ja toimintavälineiden, kuten lelujen, asianmukaisia. Varhaiskasvatuslain mukaan lapsiryhmät tulee muodostaa niin, että varhaiskasvatuksen tavoitteet saavutetaan. Yhdessä lapsiryhmässä saa olla kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia, mikä tällä hetkellä on seitsemän yli kolmevuotiaasta per kasvattaja tai 4 alle kolmevuotiaasta per kasvattaja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Hallitus aikoo kuitenkin leikata kasvattajien määrää varhaiskasvatuksessa, suurentaa lapsiryhmien kokoja ja rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta. Tulevaisuudessa yli kolmevuotiaita lapsia saa yhdellä kasvattajalla olla 8, eli ryhmäkoko kasvaa 21 lapsesta 24 lapseen. Todellisuudessa ryhmäkoko tulee olla vieläkin isompi, mikäli ryhmässä on osa-aikaisia lapsia. (Lastensuojelun keskusliitto a.) Osa-aikaisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa, että lapsi on alle 7 tuntia päivässä hoidossa tai, että hänellä on kuukaudessa säännöllisiä vapaapäiviä aikana jolloin päiväkotia on auki.

2.1 Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Kaikille varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla täytyy laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimintatavat, joilla varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Suunnitelmaan kirjataan myös lapsen mahdollinen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttamisen tapa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) On tärkeää, että lapsen tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhain. Lapselle täytyy järjestää hänen kasvuaan, kehitystään ja oppimistaan edistävä varhaiskasvatusympäristö sekä mahdollinen muu tarvittava tuki heti tuen tarpeen ilmettyä, jotta ongelmat eivät ehdi kasaantua.

Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa jaotellaan kasvun ja oppimisen tuen yleiseksi, tehostetuksi tai erityiseksi tueksi. Tuen tarpeen arvioinnin perustana on vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien yhdessä tekemät havainnot lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimi-

sesta. Lapsen tuen tarvetta arvioidaan säännöllisin väliajoin kasvattajien ja vanhempien yhteistyönä. Lapsen tuen tarvetta koskevista asioista vastaavat varhaiskasvatushenkilöstön lisäksi konsultoivat erityislastentarhanopettajat. Konsultoiva erityislastentarhanopettaja (KELTO) on kasvun- ja oppimisen tuen asiantuntija. KELTO ohjaa ja neuvoo päiväkodin henkilöstöä sekä vanhempia lapsen tuen tarpeeseen liittyvissä asioissa. Konsultoiva erityislastentarhanopettaja vastaa alueensa lasten tuen tarpeen arvioinnista ja tarvittavien tukitoimien valmistelusta. (Vantaan kaupunki c.)

Vantaalla lasten kuntoutuksesta vastaa Lasten kuntoutustyöryhmä. Lasten kuntoutustyöryhmään kuuluu: lääkäri (työryhmän puheenjohtaja), puhe-, toiminta- ja fysioterapeutti, neuropsykologi, psykologi tai koulupsykologi, neuvola- tai kouluterveydenhoitaja, konsultoiva erityislastentarhanopettaja, perheneuvolan ja lastensuojelun työntekijä sekä kuntoutussihteeri. Lapsi tulee kuntoutustyöryhmän käsiteltäväksi, kun terveyden- tai sosiaalihuollon, päiväkodin tai koulun työntekijälle herää huoli lapsen kehitykseen liittyvästä asiasta. Työryhmä arvioi yhdessä aloitteen tehneen työntekijän kanssa lapsen jatkotutkimusten tarpeen ja huolehtii niihin ohjaamisesta. Mikäli lapsen tutkimuksissa todetaan kuntoutustarvetta, kuntoutustyöryhmä laatii lapselle suunnitelman, johon kirjataan lapsen meneillään olevat tai käynnistettävät terapiat ja suositukset päiväkodin/koulun tukitoimista. Tavoitteena on kuntoutussuunnitelma, johon kaikki sitoutuvat. (Vantaan kaupunki b.) Vantaan kaupungin päiväkodeissa KELTO vie lapsen asian Lasten kuntoutustyöryhmän arvioitavaksi.

Avustamisen tarve määräytyy lapsen oppimis- ja sopeutumisvaikeuden laadun ja laajuuden mukaan. Tukea tarvitseva lapsi voi saada monenlaisia tukitoimia. Tukitoimien saaminen riippuu avustamisen tarpeesta. Lapsi voi päästä pienennettyyn ryhmään, integroituun erityisryhmään, erityisryhmään ja saada kuljetus- tai avustajapalveluita. Avustajapalveluja myönnetään resurssiavustamiseen, ryhmäkohtaiseen avustamiseen ja lapsen henkilökohtaiseen avustamiseen. (Vantaan kaupunki c.) Jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, täytyy tämä ottaa huomioon lapsiryhmän lasten lukumäärässä tai kasvattajien lukumäärässä. Mikäli lapsella on oma avustaja, tätä ei tarvitse huomioida. (Asetus lasten päivähoidosta 1992/806.)

Ennen tehostettua tukea lapsi saa yleistä tukea. Vantaalla on käytössä yleisen tuen valikko, työntekijöiden apuvälineenä. Ennen tehostetun tuen hakemista lapsi on saanut kaikkia yleisen tuen valikkoon kuuluvia tukimuotoja. Mikäli tukimuodot on todettu riittämättömiksi, lastentarhanopettaja kutsuu KELTO:n lapsiryhmäänsä seuraamaan kyseessä olevaa lasta. Lapsen vanhempien kanssa sovitaan alkukartoituspalaveri, johon osallistuvat oma lastentarhanopettaja, KELTO sekä lapsen vanhemmat. Mikäli vanhemmat antavat luvan lastentarhanopettaja tekee pedagogisen arvion tehostetun tuen tarpeen arviointia varten, liitteeksi tehdään esitys

tarvittavista tukitoimista. KELTO esittelee lapsen asian (pedagogisen arvion ja esityksen tarvittavista tukitoimista) lasten kuntoutustyöryhmässä ja lapselle haetaan tehostettua tukea. Tehostettu tuki on säännöllistä, päivittäin annettavaa tukea.

Tehostettu tuki on yksilöllistä tukemista, joka suunnitellaan kattavana kokonaisuutena lapselle. Tehostettu tuki on lapsen perustaitojen harjaannuttamista, yksilöllisen opetuksen keinoin. Tehostettu tuki on päivittäistä ja sisältää erityispedagogisia menetelmiä ja varhaiskasvatuksen rakenteellisia tukitoimia. (Kasvun ja oppimisen tuen linjaukset varhaiskasvatuksessa.) Mikäli tehostetulla tuella ei ole pystytty riittävästi tukemaan lasta täytyy lapselle antaa erityistä tukea. Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden varhaiskasvatusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapset, jotka saavat erityistä tukea ovat pääsääntöisesti vaikeasti kehitysvammaisia, monivammaisia tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Erityinen tuki on rakenteellisia tukitoimia, tavoitteellista yhteistyötä vanhempien ja eri yhteistyötahojen kanssa. (Kasvun ja oppimisen tuen linjaukset varhaiskasvatuksessa.) Lapsille voidaan laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS. HOJKS tehdään kaikille erityisen tuen päätöksen saaneille lapsille. (Vantaan kaupunki c.)

Päiväkodin työntekijät voivat myös osaltaan vaikuttaa monin tavoin lapsen oppimisen tukemiseen. Päiväjärjestys, leikkivälineiden ja toimintamateriaalien sijoittelu ja laatu sekä materiaalien ja tilojen käyttöön liittyvät säännöt tukevat tai rajoittavat lapsen oppimista (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007). Henkilöstön asennoituminen myös vaikuttaa oppimisympäristöön. Tärkeää on että se sallii ja mahdollistaa lasten aktiivisen, uteliaan etsivän ja tutkivan toiminnan. Laadukkaan kasvu- ja oppimisympäristön rakentaminen edellyttää, että henkilöstö tuntee lapsen kehitystä ja sen ympäristölle asettamia vaatimuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007.) On tärkeää, että lapset tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhain. Lapselle täytyy järjestää hänen kasvuaan, kehitystään ja oppimistaan edistävä varhaiskasvatusympäristö sekä mahdollinen muu tarvittava tuki heti tuen tarpeen ilmettyä, jotta ongelmat eivät ehdi kasaantua.

2.2 Varhainen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Varhaisella tuella toivotaan olevan ongelmia ennaltaehkäisevä merkitys. Varhainen tuki voi tarkoittaa monia asioita, kuten tuen tarpeen havaitsemista, vanhemmuuden vahvistamista, lasten osallisuuden lisäämistä tai huoleen reagoimista. Huoleen reagoiminen tarkoittaa, että otetaan asia puheeksi perheen kanssa, kuunnellaan heidän tarpeitaan ja tarjotaan tukea. Huoleen reagoiminen tarkoittaa myös, että asiakas on osattava ohjata tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. (Heinonen 2012, 3.)

Varhaiskasvatuksessa henkilökunnalla on hyvät mahdollisuudet toteuttaa varhaista puuttumista, sillä henkilökunta on varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Päiväkodin henkilökunnalla on tietämystä lasten normaalista kehityksestä ja kasvusta. Huolen herätessä lapsesta kasvattaja miettii usein ovatko hänen tekemänsä havainnot oikeita. Syitä lapsen tuentarpeen huomaamatta jäämiseen on monia: lapsi ei ole aiemmin ollut päiväkodissa, vanhemmat eivät ole tunnistanee ongelmia, lapsen on oletettu vielä kehittyvän tai lapsen hoitajat tai hoitopaikka on vaihtunut tiuhaan. Vaikka varhainen puuttuminen on tärkeää, kuitenkin tärkeää on tutkia milaista tukea lapsi tarvitsee. Tietoa lapsen tuen tarpeesta varhaiskasvatuksen ammattilainen saa havainnoimalla lasta ja haastatteleamalla lasta, lapsen perhettä tai muita lapsen kanssa työskenteleviä henkilöitä. (Huhtanen 2004, 63).

Päiväkodin henkilöstön tekemät huomiot lapsen tuen tarpeesta liittyvät usein myös muihin vaikeuksiin, minkä takia varhainen puuttuminen ensimmäisen ongelman ilmetessä on tärkeää. Lapsen tilannetta täytyy katsoa kokonaisvaltaisesti ymmärtäen, että ongelmat liittyvät usein toisiinsa. Lapsen käyttäytymisen havainnointi on varhaiskasvatuksen henkilön luotettavin keino tunnistaa tuen tarve. Varhaista puuttumista vaativia merkkejä ovat lapsen kehitystason viivästymä, puutteelliset kommunikaatiotaidot, voimakkaat tunnereaktiot tai käyttäytymisen moniongelmaisuus. (Huhtanen 2004, 64).

Varhaisen tuen tarkoituksena on, että lasten hyvinvointia tuetaan tukemalla perhettä, esimerkiksi tarjoamalla lapsiperheen palveluita. Tavoitteena on, että lapsiperheille tarjotaan oikea-aikaista ja oikein kohdennettua tukea. Keskeistä on vanhemmuuden tukeminen, ja perheen omien voimavarojen löytäminen ja hyödyntäminen yhteistyössä ammattilaisten kanssa. Varhaista tukea on myös lapsen kasvun ja kehityksen suojaavien tekijöiden tunnistaminen siinä missä myös riskitekijöidenkin. (Heinonen 2012, 4.)

Varhainen tuki on tilanteeseen puuttumista, asiakkaan kohtaamista, tuen tarpeen kartoitusta yhdessä asiakkaan kanssa, palveluihin ohjaamista ja valmiutta etsiä apua yhdessä asiakkaan kanssa. (Heinonen 2012, 6.) Varhaiskasvatuksessa varhainen tuki tarkoittaa työntekijän antamaa varhaista tukea lapselle sekä perheelle, näkökulmaa tilanteesta, työskentelytapaa, esimerkiksi lapsen havainnointi ja huolen puheeksi ottaminen, sekä tietoa muista yhteistyökumppaneista. Jotta varhainen tuen antaminen varhaiskasvatuksessa on mahdollista, täytyy yhteistyöverkostojen olla toimivia, yhteistyökäytännöt olla selviä ja yhteiset sopimukset olla työntekijöiden tiedossa. (Heinonen 2012, 11.)

Huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä tai turvallisuudesta täytyy huoleen puuttua mahdollisimman pian. Lapsella on oikeus onnelliseen ja turvalliseen lapsuuteen. Varhainen puuttuminen tarkoittaa, ettei ongelmien saa antaa kasautua vaan on pyrittävä toimimaan

ennaltaehkäisevästi (Varpu: Tukea ajoissa.) Varhaiskasvatuksessa varhainen puuttuminen tarkoittaa huolen puheeksi ottamista vanhempien kanssa ja tarvittavien jatkotoimenpiteiden tekemistä yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaisen puuttumisen apuvälineenä ammattilaisia auttavat Huolen vyöhykkeet, joiden kautta he voivat reflektoida kokemaansa huolta. Huolen vyöhykkeet on kehitetty auttamaan työntekijöitä jäsentämään lapsen/perheen tilanteesta nousutta huolta, työntekijän omien auttamismahdollisuuksien riittävyyttä sekä lisävoimavarojen tarvetta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos).

2.2 Huolen vyöhykkeet

Huolen vyöhykkeissä huoli on jaoteltu neljään osa-alueeseen: 1 ei huolta, 2 pieni huoli, 3 tuntuva huoli ja 4 suuri huoli. Ensimmäisessä vyöhykkeessä, eli ei huolta -vyöhykkeessä työntekijä kokee, että asiakkaalla asiat ovat hyvin ja, että hän osaa auttaa asiakastaan. Päiväkodissa tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kasvattaja kokee osaavansa tukea lapsen kehitystä ja oppimista ja, että varhaiskasvatus tuottaa positiivisia tuloksia. Pienen huolen vyöhyke, eli toinen vyöhyke, tarkoittaa, että työntekijällä on toistuvaa pientä huolta tai tilanteen ihmettelyä. Työntekijä luottaa kuitenkin vahvasti omaan auttamiskykyynsä. Tilanteisiin pystytään vielä vaikuttamaan pääasiassa työntekijän omilla resursseilla. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014b.)

Kolmannella, eli tuntevan huolen vyöhykkeellä työntekijä kaipaa tilanteeseen lisätukea ja huoli tuntuu kasvavan päivä päivältä. Työntekijä voi pelätä kuitenkin liioittelevansa huolta ja kokee, ettei hänellä ole tarpeeksi todisteita huolesta. Huolen kolmatta vyöhykettä kutsutaan myös harmaaksi vyöhykkeeksi. Vyöhyke on kaikille osapuolille epäselvä. Epäselvää voi olla ketä kaikkia huoli koskee, mitä mikäkin osapuoli tekee tai pitäisi tehdä, onko kyseessä kuitenkin pienempi huoli vai sittenkin isomman avun tarve? Vaikeaa voi olla löytää oikea tapa vastata huoleen. Selvää kuitenkin on, että työntekijä ei voi yksin hallita ja vastata huoleen. Harmaa vyöhyke vaatii yhteistyötä eri tahojen kanssa ja dialogisuutta tilanteen selvittämiseksi. Neljännellä, eli suuren huolen vyöhykkeellä työntekijä tietää, että hänen keinonsa eivät enää riitä ja että asiakas tarvitsee tilanteeseen muutoksen heti. Työntekijä kokee, että mikäli tilanteeseen ei puututa, lapselle käy huonosti. Tarvittavat yhteistyötahot, esimerkiksi poliisi ja lastensuojelu on saatava liikkeelle heti. Suuren huolen ilmentyessä heti työskentelysuhteen alussa täytyy ottaa käyttöön kriisityömenetelmät ja tehdä aktiivista yhteistyötä muiden tahojen kanssa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014b.)

3 Lastensuojelu

Lastensuojelulain 1 §:ssä on määritelty, että jokaisella lapsella tulee olla oikeus turvalliseen ja virikkeitä tarjoavaan kasvuympäristöön, monipuoliseen kehitykseen sekä tarvittaessa suojeluun. Lisäksi laki painottaa, että lapsen henkilökohtainen etu on aina asetettava kaiken muun yläpuolelle ja kaiken tukitoiminnan pohjana tulisi pitää turvallisen kasvun ja kehityksen takaamista. Vastuu lapsen hyvinvoinnista on hänen vanhemmillaan tai huoltajillaan ja lastensuojelun tehtävä on tukea ja auttaa heitä kasvatuksellisissa ja huolenpidollisissa tehtävissään (Lastensuojelulaki 2007/417.)

Lastensuojelun kenttä on laaja ja monihaarainen. Se jakautuu ehkäisevään ja korjaavaan toimintaan. Keskeisin ero näiden kahden toimintamuodon välillä on yksilökohtaisuus tai sen puute. Siinä missä ehkäisevä toiminta pyrkii parantamaan yleisiä kasvuolosuhteita, korjaava työ tehdään aina asiakassuhteessa ja vaatii toimintasuunnitelman. Tukitoiminta vaihtelee suuresti sen mukaan, kuinka pitkälle edenneisiin ongelmiin se yrittää vaikuttaa. Tunnistettavin ja näkyvin osa lastensuojelutyötä on varsinainen korjaava työ, jonka toimet kohdistuvat aina tiettyyn yksittäistapaukseen. Huomattava osa lastensuojelutyöstä tehdään kuitenkin osana aivan normaalia arkipäivää. Erityisesti ennakoiva tukitoiminta on suhteellisen huomaamatonta ja yleistä, ettei sen vaikutusta välttämättä osaa edes tiedostaa. (Saarela & Viheriävaara 2000, 14-19.)

3.1 Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojelulaissa (2010/88, 25§) sanotaan, että päivähoidon ammattihenkilöstön on tehtävä lastensuojeluilmoitus, ”jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä”. Tämä velvollisuus pätee tietoon, joka on saatu työn tai luottamustoimen aikana. Salassapitovelvoite ei estä ilmoituksen tekoa, koska laki velvoittaa tekemään lastensuojeluilmoituksen siitä huolimatta. Lapsen perheellä on oikeus saada tietää ilmoituksen tehnyt viranomaistaho. (Taskinen 2010, 50-52.)

Ilmoitus voidaan tehdä myös yhteydenottona sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi yhdessä vanhemman tai lapsen kanssa. Tämä kuitenkin edellyttää, että ”1) pyyntö tehdään viipymättä; ja 2) pyynnön yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa pyynnön tekemiseen johtaneet syyt.” (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

Lastensuojeluilmoitus välitetään toimielimelle, joka vastaa kunnan sosiaalihuollosta eli tyypillisimmin sosiaalivirastoon tai lastensuojelutoimistoon. Ilmoitus voidaan tehdä puhelimitse, kirjallisesti, henkilökohtaisesti virastossa ja joissain kunnissa sähköpostitse. Ilmoitus tulee

tehdä omalla nimellä, ja siitä on tultava ilmi ilmoitusvelvollisuuden perustana oleva tehtävä tai virka-asema. (Taskinen 2010, 51.)

3.2 Lastensuojelun asiakkuus

Lastensuojelun prosessi alkaa hakemuksen vastaanottamisesta tai silloin, kun lastensuojelun työntekijä saa tietää muuta kautta saanut tiedon mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta. Tämän jälkeen on välittömästi arvioitava lapsen kiireellisen lastensuojelun tarve ja tehtävä palvelutarpeen arviointi sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaisesti. Arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös lastensuojelun tarvetta. Jos tilanne on selkeästi sellainen, ettei lastensuojelun tukitoimia tarvita, voi lastensuojelun tarpeen arvioinnin jättää tekemättä. (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

Sosiaalityöntekijän tehtävänä on arvioida lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarvetta ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kykyä pitää huolta lapsen hoidosta kasvatuksesta. Sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa olla yhteydessä lapsen lähipiiriin, sekä konsultoida eri yhteistyötahoja ja asiantuntijoita arviointia tehdessään. Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta, ja sen on oltava valmis viimeistään kolmen kuukauden sisällä. (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

Lastensuojelun asiakkuus alkaa siinä vaiheessa, kun palvelutarpeen perusteella todetaan, että: ”1) lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka 2) lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään; ja 3) lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia.” Asiakkuus alkaa myös silloin, kun on ryhdyttävä kiireellisiin toimiin lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi tai silloin, kun lastensuojelun tukitoimia tarjotaan lapselle tai hänen perheelleen ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista. Lastensuojeluasiakkuudesta tulee merkintä lasta koskeviin asiakirjoihin, ja asiakkuuden alkamisesta on viipymättä ilmoitettava lapselle ja hänen huoltajilleen. (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

Lastensuojelun asiakkuuden alkaessa lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa muun lapsen hoitoon ja kasvatukseen osallistuvan henkilön kanssa. Siinä tulee tulla ilmi olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, tuen tarve lapselle ja hänen perheelleen, ne palvelut ja tukitoimet, joilla näihin pyritään vastaamaan, sekä tavoitteiden toteuttamiseen arvioitu aika. Siihen kirjataan myös, jos asianomaisilla on erimielisyyksiä tuen tarpeesta, sekä palvelujen järjestämisestä. Asiakassuunnitelma tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai tilanteen niin vaatiessa. (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

3.2.1 Avohuolto

Avohuollolla pyritään lapsen myönteisen kasvun edistämiseen ja tukemaan vanhemmuutta ja vanhempien kasvatuskykyä. Ensisijaisesti vaikeuksiin puututaan lievimmän riittävän toimenpiteen periaatteella avohuollon keinoin, jolloin lapsi asuu edelleen kotonaan ja sinne tarjotaan tarvittavia tukipalveluja. (Taskinen 2010, 69.) Lastensuojelulain 34§ (2014/1302) mukaan avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä viipymättä lastensuojelutarpeen toteamisen jälkeen. Asiakassuunnitelmaan kirjataan, mitä palveluja lapselle ja perheelle on tarjottava. Näiden palvelujen sisältö riippuu kuitenkin kunnan määrärahoista, sillä ne ovat kuntien toteuttamia sosiaalipalveluita. Varhaiskasvatus on erittäin tärkeä osa lapsen tukemista ja varhaiskasvatuksen toteuttamisessa voidaan huomioida asiakassuunnitelmassa esiin tulevat erityistarpeet. Kuntien tarjoamien sosiaalipalveluiden lisäksi lapselle ja perheelle voidaan tarjota lastensuojelun erityisiä avohuollon tukitoimia. Näinä tukitoimina voidaan tarjota: tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteiden selvittämiseen, taloudellista tukea, lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja, perhetyötä, perhekuntoutusta tai muuta lasta ja perhettä tukevaa toimintaa. (Räty 2015, 319-322.)

Lapsi voidaan myös sijoittaa avohuollon tukitoimena yksin tai yhdessä vanhempansa, huoltajansa tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa. Sijoitukseen tarvitaan yli 12-vuotiaan lapsen ja hänen huoltajansa suostumus. Edellytyksenä sijoitukselle on, että se on tarpeen: ”1) lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi; 2) lapsen kuntouttamiseksi; tai 3) lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi”. Sijoitukselle on määriteltävä tavoitteet ja arvioitu kesto, ja sijoituksen jatkamista on arvioitava kolmen kuukauden sisällä sijoituksen alkamisesta. Silloin kun sijoitusta jatketaan, on uusi arviointi tehtävä kolmen kuukauden välein. Silloin myös pitää selvittää, onko tarvetta huostaanotolle. (Lastensuojelulaki 2014/1302.)

3.2.2 Sijaishuolto

Sijaishuolto on huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikaismääräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoitoa ja kasvatusta kodin ulkopuolella. Sijaishuoltoa järjestetään yleisimmin perhehoitona tai laitoshoitona. Kun valmistellaan lapsen kotiin palamista sijoituksen jälkeen tai jos se on lapsen edun mukaista, voidaan lapsi sijoittaa enintään puoleksi vuodeksi vanhempiensa tai muun huoltajansa luo. Alle kaksivuotiaat lapset voidaan sijoittaa vankeusrangaistustaan suorittavan tai tutkintavankeudessa olevan vanhemman luo vankilan perheosastolle siihen asti, kunnes he täyttävät kaksi vuotta. Jos lapsen etu sitä vaatii, voidaan sijoitusta jatkaa perheosastolla kolmevuotiaaksi asti. (Lastensuojelulaki 2010/88.)

Oikean sijoituspaikan valinnassa tulee ottaa huomioon huostaanoton perusteet ja lapsen tarpeet. Sijaishuollon aikana pyritään ylläpitämään lapsen sisaruussuhteita ja muita läheisiä ihmissuhteita. Hoitopaikan valinnassa tulee myös kiinnittää huomiota lapsen kielelliseen, kulttuurilliseen ja uskonnolliseen taustaan. Hoitopaikan tulisi tarjota jatkuvaa hoitoa, jotta lapsi saisi pysyä samassa sijoituspaikassa sijoituksen loppuun asti. Laitoshuolto on yleensä viimeinen vaihtoehto, jos huoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. (Lastensuojelulaki 2011/316.)

4 Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyö

Lastensuojelutarpeen yleistyminen näkyy myös päiväkodissa. Varhaiskasvatus tukee lasten ja perheiden hyvinvointia ja se on myös yksi lastensuojelun käyttämä avohuollon tukimuoto. Lastensuojelun näkökulmasta päiväkodin tärkein tehtävä on lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Päiväkodin näkökulmasta lastensuojeluun liittyvät asiat koetaan kuitenkin vaikeaksi, eikä varhaiskasvatuksen henkilökunta halua leimautua perheiden ”kyttääjäksi”. Huolen herätessä päiväkotit hyödyntää moniammatillista asiantuntemusta, jolloin konsultoivina tahoina toimii muun muassa neuvola, sosiaalitoimi, perhetukikeskukset ja terapeutit. (Huhtanen 2004, 69-70.)

Lapsen perusturvallisuuden eduksi on vahva ja tasavertainen yhteistyö eri viranomaisten välillä. Yhteistyötä voidaan parantaa pitämällä yhteisiä palavereja lapsen asiassa, tekemällä sopimukset avoimuudesta ja tiedon välittämisestä vanhempien sekä muiden osallistuvien tahojen kanssa ja sopimalla yhteiset tavoitteet ja toimintamuodot osapuolten kesken. Yhteisneuvottelut kertovat perheelle, että heistä ollaan kiinnostuneita ja parantavat työn tuloksellisuutta. Tärkeää on, että vanhemmat antaisivat luvan tietojen käsittelyyn ja jakamiseen eri tahojen kanssa. Jos vanhemmat eivät lupaa myönnä, lastensuojelun sosiaalityöntekijä ei voi tietoja jakaa ja näin yhteistyöpalavereita ei voida pitää. Sosiaalityöntekijällä on kuitenkin oikeus saada tietoa lapsesta eri viranomaistahoilta, kuten päiväkotit tai koulu ilman, että salassapitosäädökset estävät sitä. (Berg-Toroi 2012, 264-265). Toisin sanoen lastensuojelulla on aina oikeus pyytää varhaiskasvatukselta tietoja lapsesta ja lapsen tilanteesta, mutta päiväkotit ei voi tiedustella lapsen tilanteesta lastensuojelulta ilman vanhempien erillistä suostumusta. Tämä asettelu vaikeuttaa moniammatillista yhteistyötä lapsen parhaaksi, sillä varhaiskasvatus ei ole samassa asemassa lastensuojelun kanssa ja yhteistyö ei ole automaattisesti tasavertaista ja avointa.

Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan entistä enemmän, koska erikoistuminen eri tieteissä ja ammattialoissa on lisääntynyt ja lisääntyy edelleen. Erikoistuminen mahdollistaa tiedon ja osaamisen yhä syvemmän saamisen, mutta samalla kokonaiskuva tilanteesta pilkkoutuu. (Isoherranen ym. 2008, 46) Erikoistuminen johtaa siihen, että eri ammattikuntien edustajat puhuvat samoista asioista eri nimillä, tilanteita katsotaan täysin eri näkökulmista, tieto muuttuu

palapeliviidakoksi. Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on kerätä nämä tärkeät, eri ammattilaisten omaavat tiedonpalaset yhteen, jotta asiakas voidaan kohdata kokonaisvaltaisesti kaikkien eri ammattikuntien erityisosaaminen hyödyntäen. Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on mahdollistaa laaja-alainen ymmärryksen ja tuloksen saavuttaminen, parantaa asiakaspalvelun laatua ja ammattilaisten tekemää työtä ja tehostaa resurssien käyttöä (Rönkkö & Rytkönen 2010, 288).

Sosiaalialalla täytyy jatkuvasti kehittää omaa ajatteluaan. Sosiaalialan työ perustuu asioiden ja tilanteiden arviointiin ja vertailuun. Oman ajattelun kehittämistä tapahtuu, kun olemme dialogissa muiden kanssa. Dialogisuus antaa uutta tietoa ja ymmärrystä tilanteesta. Dialogisuus on kykyä peilata omia mielipiteitä ja ajatuksia muiden kanssa ja näin luoda uutta yhteistä ymmärrystä. Dialogisuuden kautta yksilöasiantuntijuuden edut saadaan liitettyä yhteisölliseen asiantuntijuuteen. (Metteri 2007.)

4.1 Dialogisuus

Dialogisuus on eri osanottajien välistä vuoropuhelua, vastavuoroista vaikuttamista ja moniäänisyyttä (Kokko & Koskimies 2007, 12-13). Dialogisuudessa tiedon nähdään syntyvän vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tieto ei ole ennalta määrättyä ja muuttumatonta (Mönkkönen 2007, 104). Dialoginen vuorovaikutus luonnistuu hyvin, kun eri osapuolten välillä on luottamusta ja kunnioitusta (Mönkkönen 2007, 123). Dialogisessa vuorovaikutuksessa kaikille annetaan mahdollisuus puhua ja tulla kuulluksi. Sen tarkoituksena on lisätä selkeyttä ja koordinaatiota yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Dialogisuus on tapa ajatella, mitä voi käyttää myös toimintakäytäntönä. (Kokko & Koskimies 2007, 12-13.) Dialogisia toimintamuotoja ovat ennakointidialogit eri verkostojen välillä sekä verkostopalaverit eri ammattikuntien välillä.

Ennakointidialogi on toimintatapa, jonka avulla toteutetaan eri verkostojen välisiä palaveriteita. Näissä palaverissa verkoston jäsenet voivat löytää keinoja yhteistoimintansa koordinoimiseen. Ennakointidialogit on kehitetty auttamaan psykososiaalista asiakastyötä sekä suunnittelu- ja strategiatyötä. Ennakointidialogeja johtaa verkoston ulkopuolinen menetelmään koulutettu verkostokonsultti. Sen tavoitteena on saada verkoston yhteistyötä selkeämmäksi dialogisin keinoin avartaa verkoston toimintamahdollisuuksia ja yhdistää olemassa olevia voimavaroja. Ennakointidialogi -työtavasta on myös käytetty nimityksiä tulevaisuuden muistelu, tulevaisuusdialogi, verkostoneuvonpito sekä verkostodialogi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Dialogiseen toimintatapaan kuuluu, että yhteisö koetaan opettavana ja voimia antavana elementtinä. Dialogisuutta voidaan tarkistella sekä moniammatillisen työyhteisön, että asiakkaan oman verkoston vuorovaikutuksen näkökannalta. Moniammatillisessa työryhmässä dialogisuus

auttaa jäsentämään eri osajien tiedot ja ajatukset yhteiseksi näkemykseksi. (Mönkkönen 2007, 126.) Asiakkaan verkostolla voidaan tarkoittaa asiakkaan perheenjäseniä ja muita tilanteeseen kuuluvia perheelle tärkeitä henkilöitä. Lastensuojelun verkostopalaveriin kootaan usein moniammatillinen työryhmä, johon voi kuulua: lapsen lastentarhanopettaja, päiväkodin johtaja, alueen konsultoiva erityislastentarhanopettaja, lastensuojelun työntekijä, lapsen lääkäri sekä mahdollisia muita viranomaiskontakteja, joita lapsella voi olla. Moniammatillisen työryhmän lisäksi verkostopalaveriin tulee lapsen vanhemmat ja mahdolliset muut lapsen tilanteeseen vaikuttavat henkilöt, kuten esimerkiksi kummit. Asiakkaan läheisverkostot ovat tärkeä osa verkostotyötä, joka antaa tilanteeseen oman arvokkaan näkökulmansa (Mönkkönen 2007, 131).

Verkostokokouksen tarkoitus on, että yhteisymmärrys asiakkaan tilanteesta rakennetaan keskustelemalla, keskustelu avaa uusia näkökulmia osallistujille (Mönkkönen 2007, 130-131). Verkostopalaveri on suunniteltu kokonaisuus, jossa on ohjaaja ja jokaisella oma puheenvuoronsa, jolloin kertoa oma näkemyksensä (Mönkkönen 2007, 131).

Dialogisen vuorovaikutuksen oppimiseen suurin haaste on asenteiden muutos. Dialogisuuteen kuuluu arvostaa toisten subjektiivisia näkemyksiä ja kokemuksia. Dialogisuus vaatii kykyä mennä pois omalta mukavuusalueelta ja tutustua toiseen mielipiteeseen ja ajatteluun. (Mönkkönen 2007, 182-183.) Dialogisuuteen kuuluu oleellisesti dialogi. Dialogi tarkoittaa vuoropuhelua, jonka aikana vuoropuheluun osallistuvat ajattelevat yhdessä (Eriksson & Arnkil 2005, 37). Dialogin aikana osallistujien omat mielipiteet voivat muuttua keskustelun aikana. Sen tavoitteena on saada osallistujat ymmärtämään, miten muut ajattelevat ja näin saavuttaa uusi ymmärrys, vaikka se ei olisikaan yhteisymmärryksessä omien arvojen kanssa. Dialogilla on eteenpäin vievä voima ja se auttaa ryhmää toimimaan uusilla tavoilla. Keskeistä dialogissa on kuunteleminen, jolloin oppii näkemään toisen ihmisen näkemykset ja pyrkimykset. Dialogin aikana tapahtuu sekä vuorovaikutteista vuoropuhelua, että ihmisen sisäistä vuoropuhelua, jolloin osallistuja pohtii käsityksiään kuulemansa perusteella. Dialogissa ei kuitenkaan ole kyse pelkästä puheesta, vaan siihen kuuluu oleellisesti myös eleet, ilmeet ja tunteet. (Eriksson & Arnkil 2005, 37.)

Dialogisessa vuorovaikutuksessa kummatkin osapuolet irtautuvat omista näkökulmistaan ja ammatillisista lähtökohdistaan, näin syntyy yhteisymmärrystä ja yhdessä jäsenneltyä uutta tietoa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa lasten varhaiskasvatussuunnitelmia tehdessä vanhemmat ja kasvattaja luovat uutta tietoa lapsen tilanteesta dialogisesti. Päiväkodin näkökulma voi olla, että tyttö ei halua leikkiä muiden tyttöjen kanssa vaan haluaa olla poikien rajuissa leikeissä mukana. Muutenkin tytön käytös on haastavaa ja huomiohakuista. Vanhemmat kerto-

vat, että tyttö halusi leikkiä muiden tyttöjen kanssa, mutta häntä ei oteta mukaan. Keskustelussa kummatkin osapuolet kuuntelevat toisiaan ja yhdessä päätetään miten tilanteessa edetään.

1970-luvulla asiakastyöhön tuli käsite: moniongelmainen asiakas. 70-luvulla moniammatillinen yhteistyö painottui yhteisen asiakkaan ongelmien yhteiseen erittelyyn. Yhteistyötä alettiin kehittää. Kehittämisen ongelmana nähtiin eri alojen erilaiset toimintakulttuurit ja näkemykset. Eri tahot näkivät eri ongelmia ja asioita kuin toiset. Dialogisuus on auttanut moniammatillisessa yhteistyössä, mutta edelleen erilaiset toimintatavat ja mielipiteet aiheuttavat väärinkäsityksiä moniammatillisessa asiakastyössä. (Mönkkönen 2007, 128.)

4.2 Moniammatillinen yhteistyö

Lasten ja perheiden ongelmat ovat hyvin moniulotteisia, minkä takia perheet on osattava kohdata kokonaisvaltaisesti. Perheiden kokonaisvaltainen kohtaaminen vaatii, että eri alojen työntekijät tekevät työtä yhdessä, moniammatillisesti.

Moniammatillisen yhteistyön käsite syntyi jo 1980-luvun loppupuolella, mutta Suomessa käsite tuli tunnetuksi vasta 1990-luvulla. Moniammatillinen yhteistyön käsite on kuitenkin vielä melko epämääräinen ja sitä käytetään monissa eri asiayhteyksissä. Yleistetysti voidaan ajatella, että moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa, että asiantuntijoilla on yhteinen ongelma selvitettävänä ja työssä onnistuakseen heidän on yhdistettävä tietonsa ja osaamisensa. Tärkeää yhteistyössä on koota asiasta kaikki oleellinen tieto ja ammattitaito, joka tarvitaan asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen ymmärtämiseksi. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 33.) Tarkemmin moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa, että eri ammattien edustajat työskentelevät yhdessä, toistensa ammattitaitoa, toimintatapoja ja osaamista hyödyntäen yhteisen päämäärän eteen (Huhtanen 2004, 85).

Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on hyödyntää eri alojen osaamista, parantaa tiedonkulkua eri ammattilaisten välillä ja vähentää päällekkäin tehtyä työtä. Suomessa on kuitenkin pitkä perinne, jossa arvostetaan yksilöasiantuntijoita, mikä osaltaan voi vaikeuttaa moniammatillista yhteistyötä (Rönkkö & Rytönen 2010, 285-286). Moniammatillisen yhteistyön onnistumiseksi keskeistä on, että eri ammattien edustajat pystyvät näkemään asioita toistensa näkökulmasta ja pitävät eriäviä mielipiteitä rikkautena. Tärkeää moniammatillisessa yhteistyössä on vuorovaikutustaidot.

Verkostokeskeinen lähestymistapa on kehitetty, koska vajavuuksiin, oireisiin ja ongelmiin keskittynyt auttamistapa ei ole ollut tarpeeksi hyvä auttamismalli. Näin asiakkaan ei tarvitse

kiertää lukuisissa eri auttamispaikoissa, vaan eri ammattilaisista muodostuu selkeä palvelukonaisuus. Moniammatillinen verkostoyhteistyö on parhaimmillaan sitä, että se muodostuu toisiaan täydentävistä osista. Tällöin kun täydentävää asiantuntemusta tarvitaan, ammattilaiset tietävät keneen ottaa yhteyttä. Verkostotyö kuuluu olennaisena osana lastensuojelutyöhön. Lastensuojelun tehtävänä on saada lapsi ja hänen läheisensä, sekä lapsen kanssa toimivat työntekijät, toimimaan yhdessä toimivien voimavarojen etsimiseksi. (Erkkilä-Wahtera 2015, 25-26.) Viranomaisyhteistyö ja moniammatillinen työtapana ovat tärkeitä, jotta apua lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle voidaan antaa oikeaan aikaan. Apu tulisi ensisijaisesti olla saatavilla lapsen luonnollisessa kasvuympäristössä ja lapsen käyttämissä palveluissa. Lastensuojelun asiakkuus ei voi olla edellytys, jotta lapsiperhe saa tarvitsemiansa palveluita. Esimerkiksi Kunnan tai sairaanhoitopiirin on tarjottava matalan kynnyksen kotipalvelua, perhetyötä ja lastenpsykiatrian palveluita, riippumatta siitä onko perhe lastensuojelun asiakas vai ei. Eri alojen johtajien ja poliittisten päätöntekijöiden tulee varmistaa, että palvelujen ja organisaatioiden rakenteet ovat sellaisia, jotka tukevat eri asiantuntijoiden yhteistyötä lapsen asioissa. (Lavikainen, Puustinen-Korhonen & Ruuskanen 2014, 23.)

Lastensuojelun laatusuosituksen mukaan jokaisen yhteistyötahon tehtävänä on vastata omien palvelujensa avulla, että vanhemmat ja lapsi/lapset saavat tarvitsemansa avun, vaikka he olisivatkin jo lastensuojelun asiakkaina. Asiakassuunnitelmat tulisi laatia yhteisinä eri palveluntarjoajien kesken, jotta tavoitteet olisivat yhtenäiset eikä turhaa kuormitusta tulisi työyhteisölle tai asiakkaalle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on koonnut vuosien 2013-2015 aikana sähköisen oppaan, jonka sisältöihin kuuluu myös verkkomodulikoulutus. Tämän oppaan tarkoituksena on hälventää epätietoisuutta tietojen vaihdosta ja salassapitovelvollisuudesta lastensuojelun ilmoitusvelvollisten ammattilaisten ja lastensuojelun ammattilaisten välillä. Lastensuojeluilmoituksen tehnyt viranomaistaho voi saada lastensuojelusta tiedon lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisesta. Lastensuojelu myös voi ilmoittaa asiaa hoitavan tahon yhteystiedot, jotta viranomaisyhteistyö helpottuisi, jos asiaan pitää palata vielä myöhemmin. Yhteistyö on vakaalla pohjalla, jos tämän lisäksi viranomaiset tekevät yhteistyötä vielä lapsen asian selvittämisessä ja tuen tarjoamisessa. Vastuu yhteistyön koordinoinnista on lapsen sosiaalityöntekijällä ja hänen tehtävänä on selvittää viranomaisille yhteistyön tarkoitus ja tavoitteet. (Lavikainen ym. 2014, 24-25.)

Moniammatillinen yhteistyö ei ole kuitenkaan ongelmaton. Moniammatillisen yhteistyön puutteen takia asiakas saattaa saada päällekkäisiä palveluita, tai häneltä saatetaan evätä joku palvelu, jota hänen pitäisi saada. Esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivää asiakasta saatetaan ohjata palvelunantajalta toiselle. Salassapitovelvollisuus heikentää myös viranomaisyhteistyötä (Huhtanen 2004, 92). Salassapitolaki suojaa asiakkaan yksityisyyttä ja oikeusturvaa, mutta samalla se voi heikentää hänen saamaansa palvelua.

Lastensuojelulain (2000/812, 17 §) mukaan tietoja voidaan kuitenkin luovuttaa asianomaisen tahdon vastaisesti ja salassapitovelvollisuudesta huolimatta, jos ”1) se, jota asiakirja koskee, on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta muutoin voida selvittää taikka hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa; 2) tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi; tai 3) tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.”

Muita moniammatillisen yhteistyön pulmakohтия ovat ajanpuute ja toiminnan organisoimattomuus. Kun aikaa on liian vähän, moniammatillinen yhteistyö jää usein sivuun. Ihmiset jäävät pois kokouksista, tiedottaminen vähenee ja asiantuntijoiden konsultointi unohtuu. Olemassa olevista hyvistä käytänteistä lipsutaan ajan säästämiseksi. Toinen ongelma moniammatillisessa yhteistyössä on toiminnan organisoimattomuus. Toiminta ei ole muotoutunut vielä toimivaksi: työryhmät voivat olla liian isoja, ja asiantuntijat eivät tiedä milloin on heidän vuoronsa ilmaista mielipiteitään. Eri ammattienedustajat voivat sortua valtataisteluun oman mielipiteensä tärkeydestä tai oikeudesta. Ongelmia voi aiheuttaa myös huonon kokoontumistilan valinta. (Huhtanen 2004, 93-94.)

5 Opinnäytetyön menetelmät ja aineisto

Teimme kyselyn kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Toteutimme kyselytutkimuksen nelisivuisena lomakkeena, joka oli jaettu kolmeen osioon. Osiot olivat: valmiudet ja päiväkodin toimintatavat, lastensuojeluilmoitus sekä yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä. Lomakkeemme koostui enimmäkseen monivalintakysymyksistä, joita oli 22 kappaletta ja sen lisäksi siinä oli neljä kappaletta avoimia kysymyksiä.

Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta käytetään silloin, kun halutaan saada numeerisessa muodossa olevaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Holopainen & Pulkkinen 2013, 21). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tekemään yleistyksiä, joten tutkimusaineistot ovat usein suuria. Tieto kerätään usein kysymyslomakkeen avulla, ja tulokset analysoidaan tilastollisin menetelmin. Oletuksena kvantitatiivisessa tutkimuksessa on, että poimittu otos edustaa perusjoukkoa, jolloin myös tutkimustulosten voidaan katsoa edustavan koko perusjoukkoa. Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yksiselitteistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2008, 10.)

Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä ollaan yleensä kiinnostuneita asioiden välisistä riippuvuussuhteista, koska niiden löytäminen tekee mahdolliseksi vaikuttaa asioihin. Yksinkertaisimmin tätä kahden muuttujan välistä riippuvuussuhdetta voidaan arvioida ristiintaulukoinnin

avulla. (Kananen 2011, 77.) Ristiintaulukointia käytetään kategoristen muuttujien analysointiin ja ristiinluokitteluun. Data-aineisto esitetään ristiintaulukoinnissa frekvensseinä ja prosenttiosuuksina. Ristiintaulukoiden laatimiseksi ei ole mitään yleisesti hyväksyttäviä kriteereitä, mutta käytettävien kategorioiden on perustuttava tutkimusasetelmaan ja esitettyihin hypoteeseihin. Tämän lisäksi kategorioiden on oltava toisistaan riippumattomia, toisensa poisulkevia sekä tyhjentyviä. Käytettävien luokitusten on myös muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, joka on johdettu yhdestä luokitteluperiaatteesta. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2011, 123-124.)

Kahden muuttujan välistä yhteyttä voi tutkia järjestyskorrelaatiokertoimen avulla silloin, kun muuttujat ovat järjestysasteikollisia. Yleisin järjestyskorrelaatiokertoimen laskutapa on Spearmanin järjestyskorrelaatiokerroin. Spearmanin korrelaatiokertoimessa lasketaan muuttujien alkuperäisten arvojen avulla muodostettuja järjestyslukuja. Eri muuttujien järjestyksen ollessa täysin samoja, tulee kertoimen arvoksi +1 ja käänteisessä järjestyksessä arvoksi tulee -1. Korrelaation tilastolliseen merkitsevyyteen (p-arvoon) vaikuttaa myös otoskoko havaitun arvon lisäksi. Jos otos on pieni, on korrelaatiokertoimenkin oltava suurempi, jotta se voi osoittaa kahden muuttujan välisen riippuvuuden olevan tilastollisesti merkittävää, eikä vain sattumasta johtuvaa. Merkittävyyden arvioinnissa suuntaa antavina arvoina voidaan pitää seuraavia: voimakas riippuvuus $r > 0,7$, kohtalainen tai merkittävä riippuvuus $0,3 < r < 0,7$ sekä heikko tai olematon riippuvuus $r < 0,3$. Otoksen ollessa suuri ($n > 50$) voidaan tulkita $r < 0,3$ kerroin myös kohtalaiseksi. (Tähtinen ym. 2011, 141-145.)

Kyselylomakkeemme sisälsi myös neljä avointa kysymystä. Avoin kysymys tarkoittaa, että vastaaja vastaa kysymykseen omin sanoin, kirjoittamalla. Avoimet kysymykset ovat luonteeltaan laadullisia, joten ne analysoimme laadulliselle tutkimukselle ominaisella sisällönanalyysillä. Sisällön analyysissä tarkoituksena on tuottaa tietoa tiiviisti ja yleistetyssä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Sisällönanalyysi on systemaattinen ja objektiivinen analysointimuoto. Sisällönanalyysissä ei kiinnitetä huomiota siihen, miten asia on tekstissä sanottu vaan pelkästään tekstin sisältö kiinnostaa tutkijaa. Sisällönanalyysillä kerätty aineisto järjestetään johtopäätöksiä tekemistä varten. Sisällönanalyysi on tekstin analysointia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-104). Koska teimme määrällistä tutkimista, keskityimme aineiston sisällön sanallisen analysoimisen sijaan aineiston kvantifointiin. Aineiston kvantifiointi tarkoittaa, että aineiston luokittelun jälkeen lasketaan, kuinka monta kertaa sama tekijä esiintyy aineistossa. Kvantifiointin avulla myös laadullista aineistoa voidaan ilmaista määrällisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120-121.)

Ennen aineiston kvantifointia aineisto täytyi luokitella. Aineistoa luokitellessamme, etenimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109). Aloitimme työs-

kentelyn kirjoittamalla avoimien kysymysten vastaukset taulukkoon auki sana sanalta. Seuraavaksi perehdyimme saamaamme aineistoon. Sitten alleviivasimme ilmauksia, tietyllä värillä ja listasimme vastaukset ylös. Erottelimme yhtäläisyydet ja erilaisuudet vastauksista. Vastauksien tyyppejä yhdistelemällä saimme alaluokat. Alaluokkia yhdistelemällä saimme luotua aineistollemme yläluokat. Yläluokkien avulla saimme luotua jokaiselle kysymykselle kuvaavan kokoavan käsitteen. Aineistoa luokitellessamme pyrimme siihen, että yläluokkia olisi vain kolme jokaista avointa kysymystä kohden. Kuitenkin avoimeen kysymykseen ”millaista tukea päiväkotitarjoaa lastensuojelun asiakkaille?” luokkia tuli neljä, sillä vastausten kirjo oli hyvin monimuotoinen.

5.1 Opinnäytetyön yhteys tutkimuskeskusteluun ja opinnäytetyön tavoitteet

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tutkia päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä. Koemme, että tämä on tärkeä aihe, sillä siitä ei löydy paljon kirjoitettua tietoa. Päiväkotitarjoaa on osa ennaltaehkäisevää lastensuojelua ja voi olla myös osana avohuollon tukitoimia, joten yhteistyö lastensuojelun kanssa on erityisen tärkeää. Haluamme tutkimuksemme avulla herättää päiväkodin työntekijöiden ajatuksia omista lastensuojeluun liittyvistä toimintatavoista ja toivomme on, että tutkimuksen myötä he pyrkisivät kehittämään toimintatapojaan ja yhteistyötä lastensuojelun kanssa.

Aiheesta ei ole toteutettu paljon hankkeita ainakaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta, mutta yhteistyötä on yritetty tiivistää ainakin pääkaupunkiseudulla Kehä II-hankeen muodossa ja Pohjois-Suomessa kehittämistyötä on tehty jo vuodesta 2008 lähtien. Kehä II -hanke toteutettiin vuosina 2011-2013 Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Hankkeen tavoitteena oli parantaa asiakkaan osallisuutta monitoimijaisessa palveluprosessissa, sekä kehittämis- ja tutkimusprosessissa. Vantaalla lastensuojelun kehittäjäkumppanina toimivat nimenomaan päiväkodit. (Pyykkönen, 4.) Pyykkönen (27) toteaa, että hankkeen myötä yhteistyö lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välillä on lisääntynyt Vantaalla. Hankkeen päättyessä sovittiin siitä, että lastensuojelun järjestämiä info-tilaisuuksia varhaiskasvatukselle aletaan toteuttaa vuosittain, sekä että lastensuojelun työntekijät osallistuisivat varhaiskasvatuksen vanhempainiltoihin.

Pohjois-Suomessa kehittämistyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen parantamiseksi on tehty vuodesta 2008 lähtien. Hankkeina ovat olleet TUKEVA 1, 2 ja 3, sekä Lapsen hyvä arki 1 ja 2. Rahoitus näihin hankkeisiin on saatu Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-hankeelta. (Tarkennettu toimintasuunnitelma LASTEN KASTE -HANKE, Lappi ja Kuusamo, 3.) Kuusamossa toteutettiin vuosina 2011-2013 Lapsen hyvä arki 2-hanke, jonka tarkoituksena oli tiivistää varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyötä. Toimintamalli on luotu nimenomaan tilanteeseen, jossa varhaiskasvatus on järjestetty avohuollon tukitoimena. Mallin tarkoitus on tukea varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun moniammatillista yhteistyötä, sekä edistää vanhempien osallisuutta lapsensa asioissa. Hankkeessa nousi esiin ennaltaehkäisevän työ,

sujuvan tiedonsiirron sekä selkeän tehtävien- ja vastuunjakamisen tärkeys eri toimijoiden välillä. (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2013.)

Tällä hetkellä käynnissä on Lasten kaste-ohjelma. Sen keskeisinä kehittämisteemoina ovat lastensuojelu, perhekeskustoiminta sekä oppilas- opiskelijahuolto. Tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja osallisuutta lapsiperheiden arjessa, sekä vähentää eriarvoisuutta ja lasten ja nuorten syrjäytymistä. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua pyritään vahvistamaan ja kohdentamaan tukea oikea-aikaisesti lapsiperheille heidän kasvuympäristöissään. Hankkeella on lastensuojelun kehittämiseksi kolme päätavoitetta: alueellisen lastensuojelun prosessimallin kehittäminen; lasten ja perheiden kuulemisen ja osallisuuden vahvistaminen asiakasprosessissa ja sen vaikutusten arvioinnissa; työntekijöiden osaamisen vahvistaminen lasten ja perheiden kanssa työskentelyssä sekä monitoimijaisessa verkostoyhteistyössä. (Tarkennettu toimintasuunnitelma LASTEN KASTE -HANKE, Lappi ja Kuusamo, 3-7.)

Tutkimuksemme tavoitteena oli:

- Selvittää päiväkodin toimintatavat lastensuojeluun liittyen.
- Selvittää päiväkodin näkökulmasta millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on ja miten sitä voisi kehittää.

Tutkimuskysymyksemme olivat:

- Miten päiväkoti hoitaa lastensuojeluilmoituksen teon ja mitä mahdollisia haasteita siihen liittyy?
- Minkälaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on?
- Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä pitäisi kehittää?

5.2 Opinnäytetyön aineistonkeruun prosessi

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme marraskuussa 2014. Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi paperisen kyselylomakkeen, jonka toimitimme henkilökohtaisesti kyselyyn osallistuviin päiväkoteihin.

Rajasimme otoksemme kymmeneen kunnalliseen päiväkotiin. Valitsimme otokseemme yhden Vantaan asuinalueen. Lopulta otoksemme suppeutui yhdeksään Vantaan kunnalliseen päiväkotiin, koska emme saaneet yhteyttä erääseen päiväkotiin. Rajasimme otoksen vain yhteen asuinalueeseen, jotta aineisto ei kasvaisi liian suureksi suhteessa opinnäytetyöhön vaadittavaan työmäärään. Olimme alueen päiväkodin johtajiin yhteydessä ja yhdeksän päiväkotia oli kiinnostunut tekemään yhteistyötä kanssamme. Veimme kyselylomakkeet päiväkoteihin henkilökohtaisesti kevään 2015 aikana. Ennen kyselytutkimuksen aloittamista haimme tutkimuslupaa Vantaan kaupungilta.

Teimme kyselyn kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Toteutimme kyselytutkimuksen nelisivuisena lomakkeena, joka oli jaettu kolmeen osioon. Osiot olivat: valmiudet ja päiväkodin toimintatavat, lastensuojeluilmoitus sekä yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä. Lomakkeemme koostui enimmäkseen monivalintakysymyksistä, joita oli 22 kappaletta ja sen lisäksi siinä oli neljä kappaletta avoimia kysymyksiä.

Toimitimme lomakkeet päiväkoteihin huhtikuun lopussa ja noudimme ne toukokuun alussa. Vastausaikaa lomakkeisiin oli kaksi viikkoa. Halusimme toimittaa kyselyt henkilökohtaisesti, koska halusimme kertoa tutkimuksestamme ja mahdollisesti vastata kysymyksiin. Uskoimme myös, että päiväkodin henkilökunta vastaisi kyselyyn todennäköisemmin, mikäli he olisivat nähneet meidät ja tunsivat velvollisuutenaan kyselyyn vastaamiseen. Uskoimme, että verkkopohjaiseen kyselyyn vastaamatta jättäminen olisi helpompaa kuin henkilökohtaisesti toimitettuun paperiversioon. Tämän takia emme halunneet tehdä verkkopohjaista kyselyä. Paperisen henkilökohtaisesti toimitetun kyselylomakkeen mahdollisuutena näimme kerätä laaja tutkimusaineisto, ja siten lisätä tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä.

Veimme päiväkoteihin yhteensä 121 kyselylomaketta. Lomakkeita palautui yhteensä 57 kappaletta, joista yksi oli tyhjä. Täytettyjä lomakkeita oli siis 56 kappaletta, joten vastausprosenttimme oli 46,3%.

5.3 Kyselylomakkeen ja saatekirjeen laadinta

Kyselylomakkeen teimme maaliskuun 2015 aikana. Päätimme jakaa kyselyn neljään osioon, jotta saisimme selkeän kokonaisuuden. Pyrimme siihen, että kyselylomake ei olisi liian pitkä, jotta mahdollisimman moni ehtisi vastata siihen, mutta kuitenkin tarpeeksi kattava, jotta sen perusteella saisimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Päätimme lisätä monivalintakysymysten lisäksi myös neljä avointa kysymystä, jotta vastaaja saisi myös omin sanoin tuoda mielipiteitään esiin. Näin myös saisimme oleellista tietoa, jota ehkä emme ole itse keksineet laittaa väitteiden muotoon. Pyrimme tekemään väittämämme niin, etteivät ne johdattele vastaajaa vastaamaan omien ennako-olettamustemme mukaan.

Jokaisen kyselylomakkeen alkuun teimme saatekirjeen kansilehdeksi. Saatekirjeessämme kiinnitimme huomiota ytimekkyyteen ja siihen, että se innostaisi osallistumaan kyselyymme. Painotimme sitä, että kysely toteutetaan nimettömästi, eikä valmiista opinnäytetyöstä käy ilmi missä olemme tutkimuksemme tehneet. Koetimme kannustaa mahdollisimman monia erityöntekijöitä vastaamaan, jotta saisimme mahdollisimman luotettavan ja kattavan otoksen. Saatekirjeemme lopussa kiitimme jo etukäteen vastaamisesta. Saatekirjeemme löytyy liitteistä kyselylomakkeen ohesta (Liite 1.).

6 Tutkimuksen tulokset

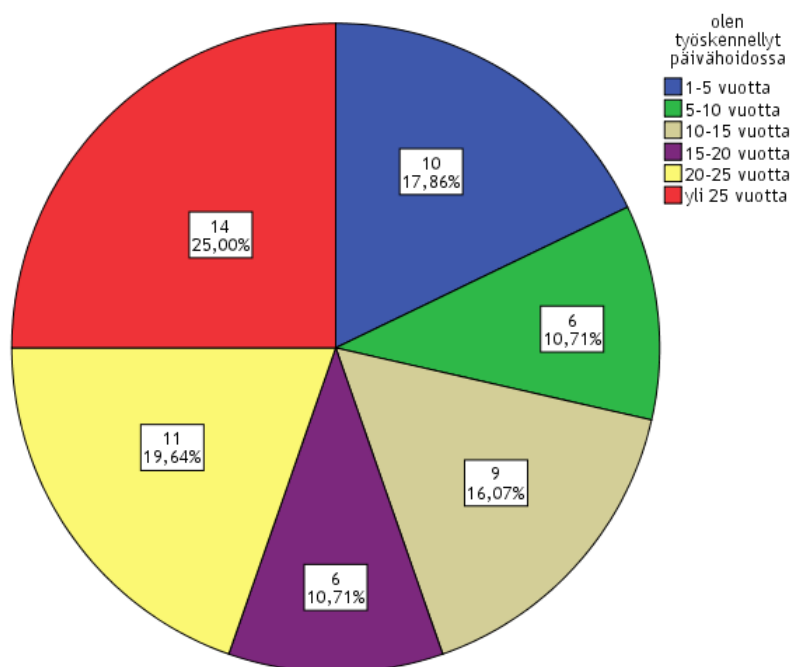
Numeroimme kyselylomakkeet ja syötimme aineiston numeroiden perusteella SPSS -ohjelmaan. Numeromme lomakkeet, jotta niiden avulla pystyisimme helposti löytämään mahdolliset lyöntivirheet aineistossa. Teimme taulukot ja pylväsdiagrammit koko aineistosta ja analysoimme aineistoa myös ristiintaulukoimalla ja spearmanin järjestyskorrelaation avulla.

6.1 Taustatiedot

Kyselyymme vastasi yhteensä 56 henkilöä, joista naisia 55 (98,2%), miehiä 1 (1,8%). Ikähaitari vastaajien kesken oli suuri. Nuorin vastaaja oli 20-vuotias ja vanhin 64-vuotias. 1-5 vuotta varhaiskasvatuksessa on työskennellyt 10 henkilöä (17,9%), 5-10 vuotta 6 henkilöä (10,7%), 10-15 vuotta 9 henkilöä (16,1%), 15-20 vuotta 6 henkilöä (10,7%), 20-25 vuotta 11 henkilöä (19,6%)

ja yli 25 vuotta 14 henkilöä (25,0%). Melkein puolet vastaajista on työskennellyt varhaiskasvatuksessa todella pitkään, sillä 25 henkilöä (44,6%) on työskennellyt varhaiskasvatuksessa yli 20 vuotta. Kyselyyn osallistuneiden ammatit jakautuivat seuraavasti: 1 johtaja (1,8%), 21 lastentarhanopettajaa (37,5%), 30 lastenhoitajaa (53,6%) ja 4 erityislastentarhanopettajaa (7,1%).

Heistä 53 on kohdannut työssään lastensuojeluasiakkaita, 1 ei ole kohdannut ja 2 ei vastannut tähän kysymykseen.



Kuvio 1: Olen työskennellyt päivähoidossa

Ensimmäisessä väittämässämme halusimme selvittää ovatko vastaajat saaneet tietoa lastensuojelusta opinnoissaan. Tähän vastasi 55 henkilöä eli 98,8% vastaajista. Suurin osa (18 henkilöä, 32,1%) koki saaneensa tietoa hyvin. Kohtalaisesti tietoa koki saaneensa 16 henkilöä (29,1%), huonosti 10 henkilöä (18,2%), ei hyvin eikä huonosti 7 henkilöä (12,7%) ja erittäin hyvin 4 henkilöä (7,3%). Vastauksissa oli paljon hajontaa, mutta melkein puolet vastaajista (47,3%) oli vastannut saaneensa tietoa lastensuojelusta opinnoissaan joko huonosti tai kohtalaisesti ja 39,4% oli kokenut saaneensa tietoa hyvin tai erittäin hyvin.

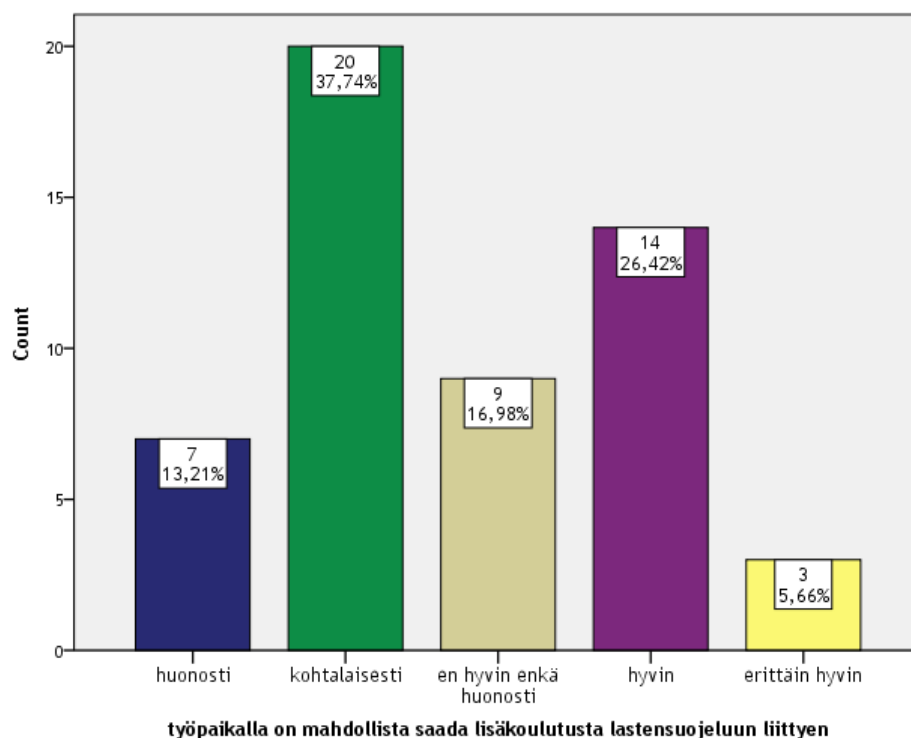
Seuraavaksi halusimme tutkia ovatko vastaajat saaneet tietoa lastensuojelusta työelämässä. Tähän vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa (29 henkilöä, 51,8%) koki saaneensa tietoa hyvin. Kohtalaisesti tietoa koki saaneensa 15 henkilöä (26,8%), ei hyvin eikä huonosti 8 henkilöä (14,3%) ja erittäin hyvin 4 henkilöä (7,1%). Kukaan ei ollut kokenut saavansa tietoa huonosti. Yli puolet (58,9%) vastaajista koki saaneensa työelämässä tietoa lastensuojelusta hyvin tai erittäin hyvin ja vain 26,8% koki saaneensa tietoa kohtalaisesti.

Viimeiseksi selvitimme ovatko vastaajat saaneet tietoa lastensuojelusta lisäkoulutuksissa. Tähän vastasi 54 henkilöä. Suurin osa (19 henkilöä, 35,2%) koki saaneensa tietoa hyvin. Ei hyvin eikä huonosti tietoa koki saaneensa 14 henkilöä (25,9%), kohtalaisesti 11 henkilöä (20,4%), huonosti 9 henkilöä (16,7%) ja erittäin hyvin 1 henkilö (1,9%). Tässä väitteessä vastaukset jakautuivat tasan sillä, 37,1% oli vastannut saaneensa tietoa lisäkoulutuksissa joko huonosti tai kohtalaisesti ja täsmälleen saman verran (37,1%) oli vastannut saaneensa tietoa hyvin tai erittäin hyvin.

6.2 Päiväkodin toimintatavat

Kyselymme ensimmäisessä osiossa tiedustelimme päiväkodin toimintatapoja. Osiossa halusimme selvittää työntekijöiden kokemuksia päiväkodin toimintatavoista. Osiossa oli 5 väitettä, joissa kaikissa oli vastausvaihtoehdot ”huonosti”, ”kohtalaisesti”, ”en hyvin enkä huonosti”, ”hyvin” ja ”erittäin hyvin”. Lopuksi oli vielä avoin kysymys, jossa kysyimme ”Millaista tukea päiväkotitoiminta tarjoaa lastensuojelun asiakkaille?”.

Ensimmäiseksi tutkimme onko työpaikalla mahdollista saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen. Väittämään vastasi 53 henkilöä, eli 94,6% vastaajista. Suurin osa (20 henkilöä, 37,7%) koki, että lisäkoulutusta on mahdollista saada kohtalaisesti. 14 henkilöä (26,4%) vastasi, että lisäkoulutuksia on hyvin saatavilla. 9 henkilöä (17,0%) oli valinnut vaihtoehdon ”en hyvin enkä huonosti”, 7 henkilöä (13,2%) ”huonosti” ja 3 henkilöä (5,7%) ”erittäin hyvin”. Vastauksissa oli hajontaa, sillä suurin osa oli vastannut joko ”kohtalaisesti” tai ”hyvin”. Kuitenkin noin puolet (50,9%) koki, että työpaikalla on mahdollista saada huonosti tai kohtalaisesti lisäkoulutusta ja vain 32,1% koki mahdollisuuden lisäkoulutukseen hyvänä ja erittäin hyvänä.



Kuvio 2: Työpaikalla on mahdollista saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen

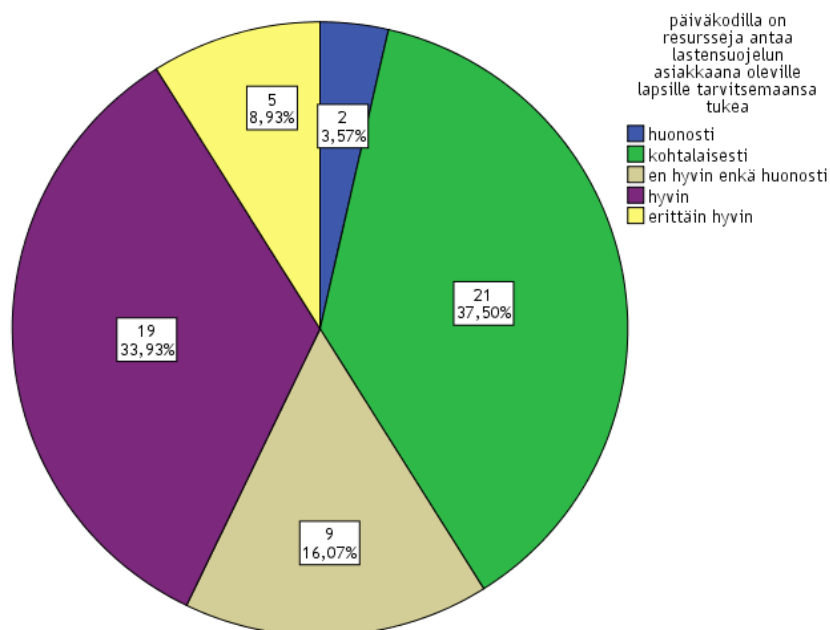
Toisena halusimme selvittää, että ovatko vastaajat saaneet työnohjausta lastensuojeluun liittyen. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa (18 henkilöä, 32,7%) vastasi saaneensa työnohjausta huonosti. En hyvin enkä huonosti vastasi 14 henkilöä (25,6%) ja kohtalaisesti 13 henkilöä (23,6%). Hyvin työnohjausta oli saanut 9 henkilöä (16,4) ja erittäin hyvin 1 henkilö (1,8%). Yli puolet (56,3%) vastaajista kertoi saaneensa työnohjausta lastensuojeluun liittyen huonosti tai kohtalaisesti ja vain noin viidesosa (18,2%) oli saanut työnohjausta hyvin tai erittäin hyvin.

Kolmanneksi tutkimme ovatko vastaajat saaneet tarpeeksi työnohjausta. Väittämään vastasi 51 henkilöä eli 91,1% vastaajista. Suurin osa (15 henkilöä, 29,4%) oli valinnut vaihtoehdon ”huonosti”. ”Hyvin” oli vastannut 11 henkilöä (21,6%), ”kohtalaisesti” 10 henkilöä (19,6%) ja ”en hyvin enkä huonosti” 10 henkilöä (19,6%). 5 henkilöä (9,8%) oli valinnut vaihtoehdon ”erittäin hyvin”. Hajontaa tässä väittämässä oli paljon, mutta melkein puolet (49,0%) koki saaneensa työnohjausta huonosti tai kohtalaisesti ja vajaa kolmasosa (31,4%) hyvin tai erittäin hyvin.

Neljännessä väittämässä halusimme selvittää kokevatko vastaajat lastensuojelun asiakasperheiden kohtaamisen luontevana. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98% vastaajista. Suurin osa (27 henkilöä, 49,1%) oli vastannut ”hyvin”. Vaihtoehdon ”erittäin hyvin” oli valinnut 12

henkilöä (21,8%) ja ”en hyvin enkä huonosti” 10 henkilöä (18,2%). 4 henkilöä (7,3%) vastasi ”kohtalaisesti” ja 2 henkilöä (3,6%) ”huonosti”. Hyvin tai erittäin hyvin luontevana lastensuojelun asiakkaiden kohtaamista piti suuri enemmistö vastaajista (70,9%), kun vain kymmenesosa (10,9%) koki luontevan kohtaamisen huonosti tai kohtalaisesti.

Viimeiseksi halusimme tutkia onko päiväkodilla resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa (21 henkilöä, 37,5%) oli vastannut ”kohtalaisesti”. 19 henkilöä (33,9%) oli valinnut vaihtoehdon ”hyvin”, 9 henkilöä (16,1%) ”en hyvin enkä huonosti”, 5 henkilöä (8,9%) ”erittäin hyvin” ja 2 henkilöä (3,6%) ”huonosti”. Tässä osiossa vastaukset ovat jakautuneet hyvin tasaisesti. 42,8% vastaajista oli vastannut, että päiväkodilla on resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea hyvin tai erittäin hyvin ja 41,1% oli vastannut, että resursseja on antaa joko huonosti tai kohtalaisesti.



Kuvio 3: Päiväkodilla on resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea

Avoimessa kysymyksessämme halusimme tutkia millaista tukea päiväkotitoiminta tarjoaa lastensuojelun asiakkaille. Saimme kysymykseen 44 vastausta, eli vastausprosentti oli 78,6%. Vastaukset jakautuivat sisällönanalyysissä neljään luokkaan: Lapsen arjen struktuurin ja turvallisuuden tukeminen, vanhemmuuden tukeminen, lapsen erityistarpeiden (tunnetyöskentely, keskustelu, lisääntynyt läheisyyden tarve) huomioiminen, sekä vanhempien palveluohjaus.

Tavoitteenamme oli yhdistää sisällönanalyysissä esiin nousseet alaluokat vain kolmeksi pääluokaksi, mutta tämän kysymyksen kohdalla se ei ollut mahdollista. Yritimme ensin muodostaa pääluokaksi lapsen erityisen huomioimisen, mutta jaoimme luokan kuitenkin kahdeksi pienemmäksi. Lapsen arjen struktuurin ja turvallisuuden ylläpitäminen ja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen arjessa tarkoittivat kuitenkin eri asioita. Monissa vastauksissa esiin nousi eri teemoja. Päiväkodin tuen koettiin olevan, lapsen yksilöllistä huomioimista, lapsen elämän struktuuria ylläpitävä paikka, sekä antavan vanhemmille palveluohjausta ja keskusteluapua.

”Rinnalla kulkemista, lapsen tarpeiden huomioimista, turvaa, palveluohjausta, säännöllistä mahdollisuutta keskustelemiseen, lapselle säännöllisyyttä, struktuuria, vertaissuhteita.”

”Lapselle hyvä arki päiväkodissa. Keskustelua vanhempien kanssa, ehkä myös ohjausta muihin palveluihin.”

Lapsen arjen struktuurin ja turvallisuuden ylläpitämisen ja tukemisen mainitsi 19 henkilöä (43,2%). Vanhemmuuden tukeminen eri keinoin nousi myös voimakkaasti esille 40,9% (18 henkilöä). Vanhempien palveluohjaamisen mainitsi vain 8 henkilöä (18,2%). 17 henkilöä (38,6%) kertoi päiväkodin tukevan lastensuojelun asiakkaana olevaa lasta huomioimalla lapsen erityistarpeet, kuten tunnetyöskentely, keskustelu ja läheisyyden tarve. Lapsen erityistarpeita päiväkodissa pystytään käsittelemään leikin kautta ja antamalla hellyyttä, kun lasta ahdistaa tai tunteiden käsittely tuntuu vaikealta. Myös turvalliset aikuiset ja rajat ovat osa lapsen tukemista varhaiskasvatuksessa.

”Hellyyttä ymmärrystä kun tunteet käy kuumana tai lapsi on ahdistunut, leikkikerhoa (Theraplay) Turvalliset aikuissuhteet. Selkeät turvalliset rajat.”

6.3 Lastensuojeluilmoitus

Kyselymme toisessa osiossa käsiteltiin lastensuojeluilmoituksen tekoa. Osiossa oli 5 kysymystä ja 4 väittämää lastensuojeluilmoituksen teosta. Väittämien vastausvaihtoehdot olivat ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”ei samaa eikä eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä” ja ”ei koske minua”. Lisäksi avoimessa kysymyksessä kysyimme ”Miten koet lastensuojeluilmoituksen tekemisen?”.

Ensimmäisenä kysyimme onko päiväkodissa ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekoa varten. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en tiedä”. Kysymykseen vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa (54 henkilöä, 96,4%) vastasi, että on ja 2 henkilöä (3,6%) ei tiennyt onko päiväkodissa ohjeita lastensuojeluilmoituksen tekoa varten.

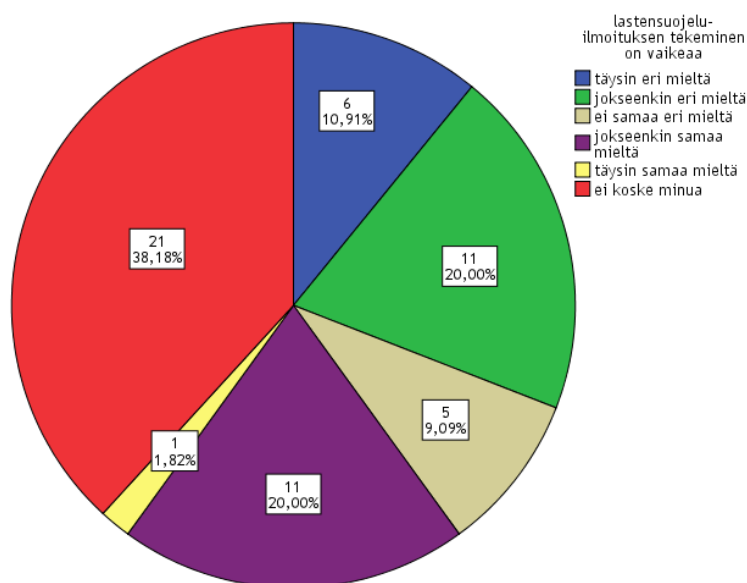
Seuraavaksi halusimme selvittää kuka tekee lastensuojeluilmoituksen. Vaihtoehdot olivat ”johtaja”, ”lastentarhanopettaja”, ”lastenhoitaja”, ”muu: kuka?” ja ”en tiedä”. Kysymykseen vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Tässä kysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon ja vastauksia tuli 67 kappaletta. Suurin osa (56 henkilöä, 83,6%) vastasi, että johtaja tekee lastensuojeluilmoituksen. 5 henkilöä (7,5%) oli vastannut, että varajohtaja, 3 henkilöä (4,5%) lastentarhanopettaja ja 3 henkilöä (4,5%) lastenhoitaja.

Kolmanneksi tiedustelimme onko vastaaja tehnyt itse lastensuojeluilmoitusta. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä” ja ”ei”. Kysymykseen vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. 17 henkilöä (30,4%) oli tehnyt lastensuojeluilmoituksen, mutta suurin osa (39 henkilöä, 69,6%) ei ollut tehnyt lastensuojeluilmoitusta.

Neljännessä kysymyksessä kysyimme, että tehdäänkö päiväkodissa lastensuojeluilmoitus yhteistyössä vanhempien kanssa. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en tiedä”. Kysymykseen vastasi 54 henkilöä eli 96,4% vastaajista. Suurin osa (34 henkilöä, 63%) vastasi kyllä. 14 henkilöä (25,9%) vastasi ei ja 6 henkilöä (11,1%) ei tiennyt kysymykseen vastausta.

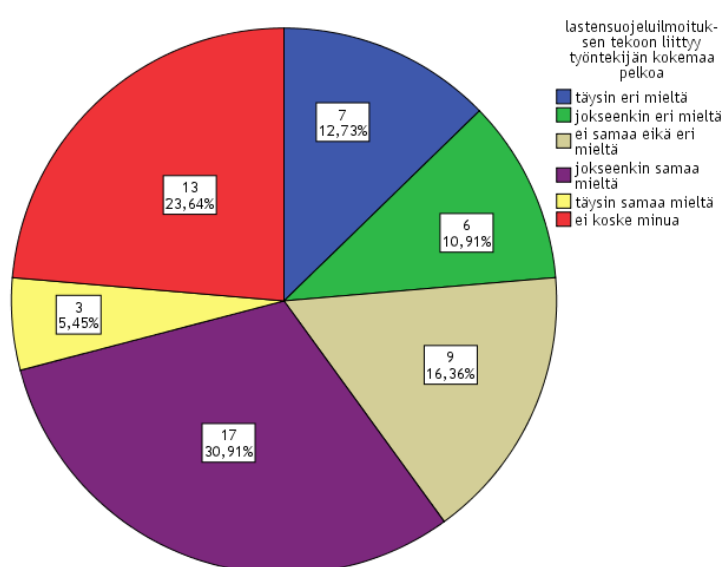
Viimeisessä kysymyksessä pyrimme selvittämään, että kerrotaanko vanhemmille, että päiväkotitehtävä tekee lastensuojeluilmoituksen. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en tiedä”. Kysymykseen vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa (53 henkilöä, 94,6%) vastasi kyllä. 1 henkilö (1,8%) vastasi ei ja 2 henkilöä (3,6%) ei tiennyt kysymykseen vastausta.

Ensimmäisessä väittämässämme halusimme tutkia onko lastensuojeluilmoituksen tekeminen vaikeaa. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa (21 henkilöä, 38,2%) oli valinnut väitteen ”ei koske minua”. Jokseenkin eri mieltä oli 20 henkilöä (20,0%), kun taas 20 henkilöä (20,0%) oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Täysin eri mieltä oli 6 henkilöä (10,9%). 5 henkilöä (9,1%) oli valinnut vaihtoehdon ”ei samaa eikä eri mieltä” ja 1 henkilö (1,8%) oli täysin samaa mieltä. Hajontaa oli paljon, sillä saman verran vastauksia oli vaihtoehdoissa ”jokseenkin eri mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä”. Kuitenkin vastaajien mieliala kallistuu hieman siihen, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen ei ole kovin vaikeaa, sillä 30,9% oli valinnut vaihtoehdon ”täysin eri mieltä” tai ”jokseenkin eri mieltä” ja 21,8% ”jokseenkin samaa mieltä” tai ”täysin samaa mieltä”.



Kuvio 4: Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa

Seuraavaksi halusimme selvittää, että kokevatko työntekijät pelkoa tehdessään lastensuojeluilmoitusta. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa (17 henkilöä, 30,9%) oli väitteestä jokseenkin samaa mieltä. Vaihtoehdon ”ei koske minua” oli valinnut 13 henkilöä (23,6%) ja ”ei samaa eikä eri mieltä” 9 henkilöä (16,4%). Täysin eri mieltä oli 7 henkilöä (12,7%) ja jokseenkin eri mieltä 6 henkilöä (10,9%). Täysin samaa mieltä oli 3 henkilöä (5,5%). Reilu kolmasosa vastaajista (36,4%) oli siis jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa, kun taas 23,6% vastaajista taas oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteestä.



Kuvio 5: Lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa

Kolmantena tutkimme sitä, että pelkäävätkö vastaajat sitä, että yhteistyö vanhempien kanssa vaikeutuu lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa (19 henkilöä, 34,5%) oli väitteestä jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli taas 13 henkilöä (23,6%). Vaihtoehdon ”ei samaa eikä eri mieltä” oli valinnut 8 henkilöä (14,5%) ja ”ei koske minua” 6 henkilöä (10,9%). Täysin eri mieltä väitteestä oli 5 henkilöä (9,1%), kun taas 4 henkilöä (7,3%) oli täysin samaa mieltä. Vastauksissa oli paljon hajontaa, mutta kuitenkin vastaukset kallistuvat siihen suuntaan, että pelkoa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vaikeutumiseen on, sillä 41,8% vastaajista oli valinnut vaihtoehdon jokseenkin tai täysin samaa mieltä, kun taas 32,7% vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteestä.

Viimeiseksi halusimme tutkia, että pelkäävätkö työntekijät joutuvansa fyysisen tai henkisen väkivallan kohteeksi lastensuojeluilmoituksen seurauksena. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa (15 henkilöä, 27,3%) oli väitteestä jokseenkin eri mieltä. Täysin eri mieltä oli 12 henkilöä (21,8%). Vaihtoehdon ”ei samaa eikä eri mieltä” oli valinnut 11 henkilöä (20%) ja ”ei koske minua” 7 henkilöä (12,7%). Jokseenkin samaa mieltä oli 9 henkilöä ja täysin samaa mieltä 1 henkilö (1,8%). Melkein puolet vastaajista (49,1%) oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että työntekijät pelkäävät joutuvansa fyysisen tai henkisen väkivallan kohteeksi lastensuojeluilmoituksen seurauksena ja vain noin viidesosa vastanneista (18,2%) oli väitteestä jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

Avoimessa kysymyksessä tiedustelimme miten työntekijä lastensuojeluilmoituksen tekemisen. Kysymykseen vastasi 39 henkilöä, eli 69,6% kaikista kyselyyn vastanneista henkilöistä. Vastaukset jakautuivat sisällönanalyysissä kolmeen luokkaan: negatiivinen, neutraali ja positiivinen. Negatiivisella tarkoitamme, että vastaaja koki lastensuojeluilmoituksen ahdistavana tai haastavana tai muuten ikävänä asiana. 41,0% vastaajista (16 henkilöä) koki lastensuojeluilmoituksen tekemisen negatiivisena. Lastensuojeluilmoituksen tekeminen aiheuttaa työntekijöille usein ristiriitaisia tunteita. Työntekijät tietävät, että ilmoitus on lapsen parhaaksi, mutta silti sen tekeminen tuntuu vaikealta.

”Ilmoituksen tekeminen ei ole ikinä helppoa, eikä sitä ole turhin perustein tehty.”

”Vaikeaksi, mutta onneksi PK:n johtaja tekee viimekädessä ilmoituksen”

Vaikka lastensuojeluilmoituksen tekeminen koettiin vaikeana asiana, varhaiskasvatuksen työntekijät pitivät hyvänä, että johtaja tekee ilmoituksen. Johtaja suojaakin myös työntekijöitään tekemällä ilmoituksen omalla nimellään. 14 henkilöä, eli 35,9% koki lastensuojeluilmoituksen tekemisen neutraalina. Neutraalilla tarkoitamme, että vastaaja kokee lastensuojeluilmoituksen normaalina osana työtään ja velvollisuutenaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö koki, että

lastensuojeluilmoituksen tekeminen on jokaisen kansalaisvelvollisuus ja välttämätöntä, jotta lapsi ja perhe saavat tarvitsemaansa apua.

”Kansalaisvelvollisuutena, hätä huutona lapsen puolesta!”

”Välttämätön toimenpide lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi.”

Vain 9 henkilöä (23,1%) koki lastensuojeluilmoituksen tekemisen positiivisena. Positiivisella tarkoitamme, että vastaaja kokee lastensuojeluilmoituksen tekemisen luontevana, lasta ja perhettä auttavana toimenpiteenä. Kun perhe saa tukea lastensuojeluilmoituksen myötä, varhaiskasvatuksen henkilöstön mielestä he ovat tehneet oikean ratkaisun tehdessään ilmoituksen.

”Perhe saa tukea ja apua ilmoituksen myötä, silloin se tuntuu hyvältä ratkaisulta.”

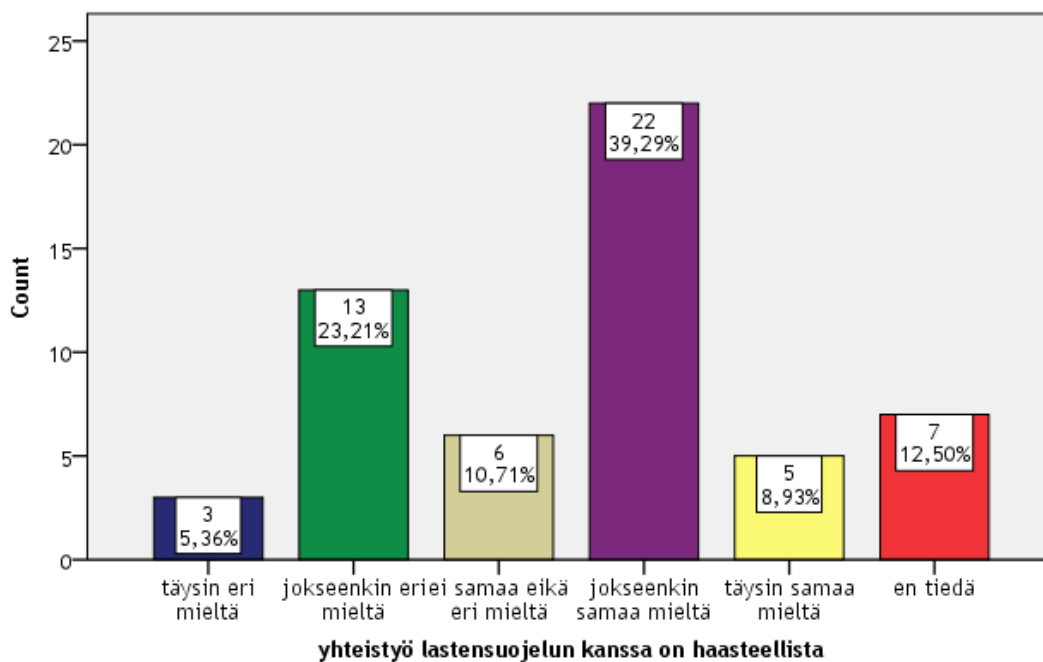
”Se on luontevaa kun kyseessä on lapsen etu.”

Kun työntekijä tietää, että lapsi saa apua ja ilmoitus on lapsen eduksi, ilmoituksen tekeminen tuntuu luontevalta.

6.4 Yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä

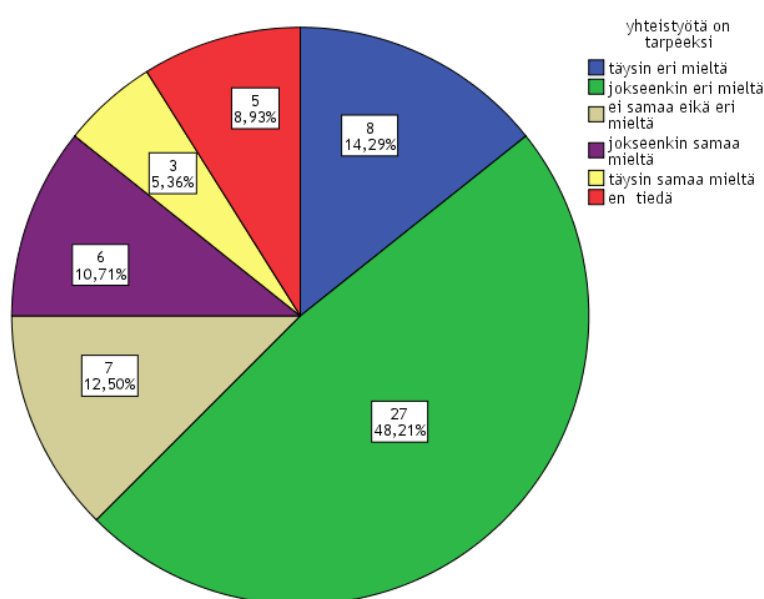
Kyselymme viimeinen osio käsitteli yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä. Osiossa oli 6 eri väittämää, joissa kaikissa oli vastausvaihtoehdot ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä”, ”ei samaa eikä eri mieltä”, ”jokseenkin samaa mieltä”, ”täysin samaa mieltä” ja ”en tiedä”. Osiossa oli lisäksi kaksi avointa kysymystä. Kysymykset olivat ”Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lasten-suojelun välillä on?” ja ”Miten yhteistyötä tulisi mielestäsi kehittää?”.

Ensimmäisessä väittämässämme tutkimme onko yhteistyö lastensuojelun kanssa haasteellista. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa vastanneista (22 henkilöä, 39,3%) oli väitteestä jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli 13 henkilöä (23,2%). En tiedä vaihtoehdon oli valinnut 7 henkilöä (12,5%) ja ei samaa eikä eri mieltä 6 henkilöä (10,7%). Täysin samaa mieltä väitteestä oli 5 henkilöä (8,9%) ja täysin eri mieltä 3 henkilöä (5,4%). Hajontaa oli siis paljon, mutta suurin osa vastanneista (48,2%) oli väitteestä jokseenkin tai täysin samaa mieltä ja 28,6% täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä.



Kuvio 6: Yhteistyö lastensuojelun kanssa on haasteellista

Seuraavaksi halusimme selvittää onko yhteistyötä tarpeeksi. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Täysin eri mieltä oli 8 henkilöä (14,3%). Ei samaa eikä eri mieltä 7 henkilöä (12,5%). Jokseenkin samaa mieltä oli 6 henkilöä (10,7%) ja täysin samaa mieltä 3 henkilöä (5,4%). 5 henkilöä (8,9%) valitsi vaihtoehdon ”en tiedä”. Yli puolet (62,5%) vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että yhteistyötä lastensuojelun kanssa on tarpeeksi ja vain alle viidesosa (16,1%) vastaajista oli väitteestä jokseenkin tai täysin samaa mieltä.



Kuvio 7: Yhteistyötä on tarpeeksi

Kolmanneksi tutkimme vaikuttavatko salassapitosäädökset yhteistyöhön lastensuojelun kanssa. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Eniten vastauksia oli väitteillä ”jokseenkin samaa mieltä” (21 henkilöä, 37,5%) ja ”täysin samaa mieltä” (21 henkilöä, 37,5%). Jokseenkin eri mieltä väitteestä oli vain 5 henkilöä (8,9%) ja täysin eri mieltä 4 henkilöä (7,1%). 4 henkilöä (7,1%) valitsi vaihtoehdon ”en tiedä” ja 1 henkilö (1,8%) valitsi vaihtoehdon ”ei samaa eikä eri mieltä”. Kolme neljäsosaa vastaajista (75,0%) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, että salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Vain alle viidesosa (16,0%) vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väitteestä.

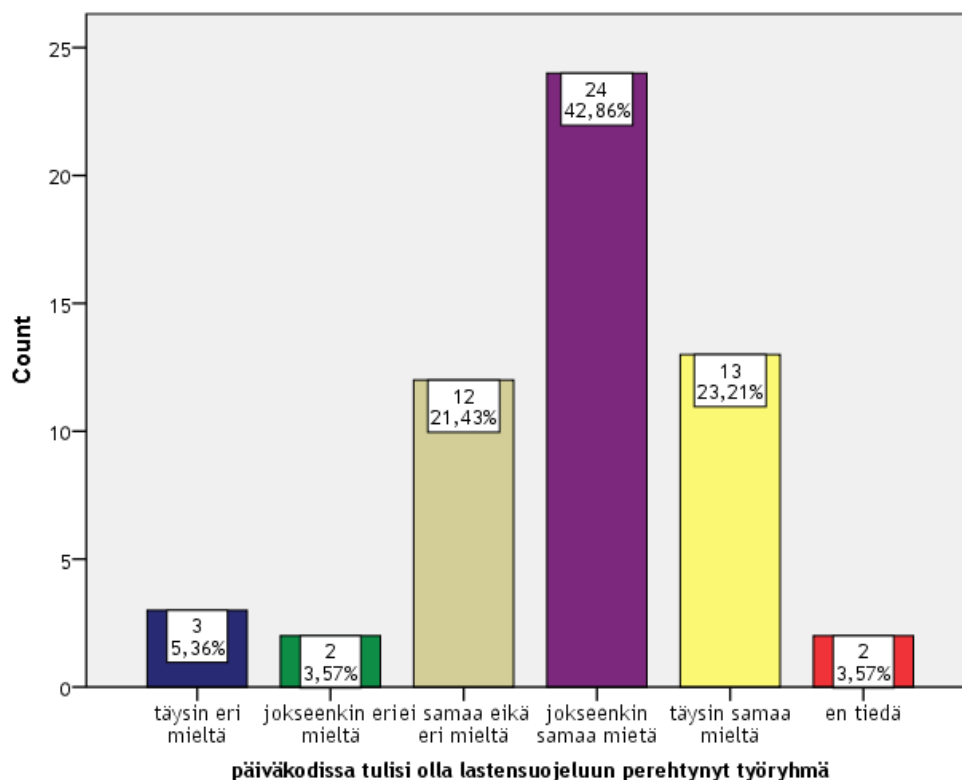
Neljäntenä halusimme selvittää tulisiko päiväkodin työntekijällä olla mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa vastaajista (37 henkilöä, 66,1%) oli väittämästä täysin samaa mieltä. Jokseenkin samaa mieltä oli 16 henkilöä (28,6%). Jokseenkin eri mieltä oli 2 henkilöä (3,6%) ja täysin eri mieltä 1 henkilö (1,8%). Kukaan ei ollut valinnut väittämää ”ei samaa eikä eri mieltä” tai ”en tiedä”. Melkein kaikki vastaajat (94,7%) olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että päiväkodin työntekijällä tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse. Vain 5,4% vastaajista oli väitteestä jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Viidentenä tutkimme sitä tulisiko päiväkodin saada tietoa lastensuojelun toimenpiteistä lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Väittämään vastasi 55 henkilöä eli 98,2% vastaajista. Suurin osa vastaajista (44 henkilöä, 80,0%) oli väittämästä täysin samaa mieltä ja 10 henkilöä (18,2%) jokseenkin samaa mieltä. Vain 1 henkilö (1,8%) oli valinnut vaihtoehdon ”en tiedä”. Kukaan ei ollut valinnut väittämää ”täysin eri mieltä”, ”jokseenkin eri mieltä” tai ”ei samaa eikä eri mieltä”. Lähes kaikki vastanneet (98,2%) olivat siis täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että päiväkodin tulisi saada tietoa lastensuojelun toimenpiteistä lastensuojeluilmoituksen jälkeen.

Kuudentena selvitimme tulisiko päiväkodin ja lastensuojelun tehdä yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Tässä kohdassa vastaajat olivat valinneet ainoastaan väittämän täysin samaa mieltä (48 henkilöä, 85,7%) tai jokseenkin samaa mieltä (8 henkilöä, 14,3%). Eli kaikki vastanneet olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että päiväkodin ja lastensuojelun tulisi tehdä yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen.

Viimeisenä halusimme selvittää, että tulisiko päiväkodissa olla lastensuojeluun perehtynyt työryhmä. Väittämään vastasi 56 henkilöä eli kaikki kyselyyn osallistuneet. Suurin osa vastaajista (24 henkilöä, 42,9%) oli väitteestä jokseenkin samaa mieltä ja 13 henkilöä (23,2%) täysin samaa mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä väitteestä oli 12 henkilöä (21,4%), täysin eri mieltä 3

henkilöä (5,4%) ja jokseenkin eri mieltä 2 henkilöä (3,6%). 3 henkilöä (3,6%) vastasi ”en tiedä”. Yli puolet vastaajista (66,1%) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että päiväkodissa tulisi olla lastensuojeluun perehtynyt työryhmä ja vain 9% oli väitteestä jokseenkin tai täysin eri mieltä.



Kuvio 8: Päiväkodissa tulisi olla lastensuojeluun perehtynyt työryhmä

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä halusimme selvittää millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on. Kysymykseen vastasi 41 henkilöä eli 73,2% kaikista kyselyyn osallistuneista henkilöistä. Sisällönanalyysissä esiin nousi kolme luokkaa: yhteistyöpalaverit, vähäinen/yksisuuntainen yhteistyö, sekä konsultaatio/puhelinyhteys. Yhteistyöpalaverit lastensuojelun kanssa nousivat voimakkaasti esiin, 61,0%, eli 25 vastaaja, kertoi yhteistyöpalaverien merkityksestä. Yhteistyöpalavereita järjestetään lastensuojelun ja päiväkodin yhteisten asiakasperheiden kanssa. Yhteistyöpalavereita luonnehdittiin tapahtuvan erityisesti lastensuojelun piiriin pidempään kuuluneiden perheiden kanssa.

”Yhteispalaverit yhteisten asiakkaiden kanssa”

”Yhteistyöpalaverit ”pitkäaikais” asiakkaiden kanssa.”

12 vastaajaa, eli 29,3% vastaajista, koki yhteistyön olevan vähäistä/yksisuuntaista. Kolmannes vastaajista koki siis yhteistyön olevan liian vähäistä. Yhteistyön kuvailtiin olevan katkonaista

ja salassapitosäädöksiä koettiin estävän lastensuojelutyöntekijöitä liian paljon. Varhaiskasvatuksen henkilöstön mielestä yhteistyö loppuu, kun lastensuojeluilmoitus on tehty ja lastensuojelu on saanut päiväkodilta tarvitsemansa tiedot.

”Katkonaista, salassapitosäädökset sitovat lastensuojelun työntekijöitä liikaa”

”Lastensuojeluilmoituksen tehtyä yhteistyö loppuu.”

Lastensuojelun konsultointimahdollisuuden mainitsi vain 6 henkilöä (14,6%). Varhaiskasvatuksen henkilöstö kertoi, konsultoinnin olevan usein nopeita puhelimesta tapahtuvia keskusteluja, ja että yhteistyö lastensuojelun kanssa on harmillisen vähäistä.

”Nopeita puhelinkeskusteluja, yhteistyö on vähäistä.”

Mielenkiintoista oli, että lastensuojelun konsultaatiomahdollisuudesta mainitsi vain 6 vastaajaa. Lastensuojelua on mahdollista konsultoida nimettömästi (Berg-Toroi 2012, 264). Pohdimme onko päiväkodit mahdollisesti huonosti informoituja tästä tutkimuksesta.

Lopuksi halusimme kysyä vastaajilta miten heidän mielestään yhteistyötä pitäisi kehittää. Kysymykseen vastasi 73,2% (41 henkilöä) kaikista kyselyyn osallistuneista henkilöistä. Sisällysanalyysissä esiin nousi kolme luokkaa: avoimempi tiedonkulku/salassapitosäädökset, tiiviimpi yhteistyö ja lastensuojelutyön selkiyttäminen.

Avoimempi tiedonkulku sai arvoksi 85,4% (35 henkilöä) vastaajista koki salassapitosäädösten/avoimuuden puutteen vaikeuttavan yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Päiväkodin henkilöstö haluaa lisätä tiedonkulun avoimuutta lastensuojelun kanssa. Päiväkotit ja lastensuojelu tekevät molemmat työtä lasten parhaaksi, joten luontevaa olisi että työtä tehtäisiin yhdessä.

”Avoimuutta kaikkeen toimintaan. Olemmehan molemmat tahot lapsen asialla.”

Tiiviimpää yhteistyötä toivoi 34,1% (14 henkilöä) vastaajista. Viisi vastaajista viittasi väittämään 16 d. ”Päiväkodin työntekijällä tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse”, minkä laskimme kuuluvan luokkaan tiiviimpi yhteistyö. Yhteistyötä koettiin olevan myös liian vähän ja sen määrä pitäisi varhaiskasvatuksen mukaan saada kasvamaan.

”Yhteistyön määrä pitäisi saada vahvaan kasvuun.”

Lastensuojelutyön selkiyttämällä tarkoitamme varhaiskasvatuksen henkilökunnan epävarmuutta koskien lastensuojelua: esimerkiksi kokemuksia yhteydenoton vaikeuksista, käytännön

tieto lastensuojelun roolista ja lasten/vanhempien ”oireista” jolloin lastensuojelu on tarpeen. Onneksi lastensuojelutyön selkiyttäminen sai sisällön analyysissä kuitenkin arvoksi vain 14,6% (6 henkilöä), mikä viittaisi siihen, että suurin osa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä omaa tarvittavat tiedot lastensuojelun kanssa toimimiseen. Lastensuojelun toivottaisiin olevan myös tutumpi yhteistyötaho, jolloin yhteistyön järjestäminen olisi helpompaa.

”Tehdä tutummaksi, jolloin olisi helpompi yhteistyössä suunnitella lapsen hyvää tulevaisuutta”

7 Johtopäätökset

Työntekijät kokevat pääosin lastensuojelun asiakasperheiden kohtaamisen luontevana. Tutkimukseen osallistuneista vain kymmenesosa ei pitänyt kohtaamista luontevana. Voimme siis olettaa, että työntekijät kohtaavat lastensuojelun asiakkaina olevia perheitä samalla tavalla kuin muitakin perheitä. Väitteessä ”päiväkodilla on resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea” vastaukset olivat hajaantuneet erittäin tasaisesti. Tästä voimme päätellä, että erot johtuvat eri päiväkotien resursseista. Toisilla alueen päiväkodeilla on paremmat resurssit lastensuojelulasten tukemiseen, kun taas toisilla on resursseja huonommin.

Kysyessämme millaista tukea päiväkotitoiminta tarjoaa lastensuojelun asiakkaille, suurin osa vastaajista oli vastannut arjen struktuuriin ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Heti perässä tulivat vanhemmuuden tukeminen ja lapsen erityistarpeiden tukeminen. Mahkonen (2012, 54) kertoo, että varhaiskasvatuksen tehtävänä on turvata lapsen hyvä hoito ja kasvatus, sekä ikä- ja kehitystasoa vastaava valvonta ja huolenpito. Päiväkodin työntekijöiden vastuu on erilaista kuin vanhempien, mutta se ei välttämättä ole toissijaista, vaan päiväkodin merkitys voi olla suurempi. Varhaiskasvatuksen vastuun lapsesta voi eritellä kolmeen osaan: psyykkinen kasvatusvastuu, fyysinen läsnäolovastuu ja välitön valvontavastuu. (Mahkonen 2012, 54-55.) Päiväkodin kasvatusvastuu korostuu entisestään, kun kyseessä on lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi.

Selkeästi vähiten vastauksia tuli palveluohjaukseen liittyen. Tästä voi päätellä, että päiväkodeissa pääosin tuetaan lapsen hyvää arkea ja sen rutiineja, sekä tuetaan vanhempia heidän kasvatustyössään. Päiväkodista ei niinkään ohjata vanhempia eri palvelujen piiriin, mikä voisi olla yksi kehittämisen kohde. Päiväkotitoiminta on kuitenkin yleensä lapsen ensisijainen viranomaiskontakti, ja olisi hyvä, jos päiväkodin työntekijät osaisivat ohjata vanhempia varhaisessa vaiheessa tarpeellisiin tukitoimiin.

Varhaiskasvatuksen työntekijöille ammatillista epävarmuutta voi aiheuttaa muun muassa epäily oman työn sisällön osaamisesta, sekä laintuntemuksen heikkous (Mahkonen 2012, 22). Kyselystämme nousikin esiin se, että lastensuojeluun liittyvää työnohjausta ei ole tarpeeksi saatavilla, sillä yli puolet vastaajista kertoi saaneensa työnohjausta huonosti tai kohtalaisesti. Noin puolet vastaajista myös koki, etteivät ole saaneet tarpeeksi työnohjausta lastensuojeluun liittyen, mutta kuitenkin vajaan kolmasosan mielestä työnohjausta on ollut tarpeeksi. Voimme siis olettaa, että lastensuojeluun liittyvälle työnohjaukselle olisi päiväkodeissa tarvetta. Puolet vastaajista koki, että lisäkoulutuksia on myös huonosti saatavilla, mutta kuitenkin kolmasosan mielestä lisäkoulutuksia oli hyvin saatavilla. Tämän eron voi päätellä johtuvan eri päiväkotien toimintamalleista ja resursseista.

Ennaltaehkäisevän työn tukemiseksi ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamisen syventämiseksi on tehty Suojele-Tue-Toimi - yhteistuumin lapsen asialla -materiaali. Materiaalin avulla varhaiskasvatuksen ammattilainen saa ohjeita miten toimia, jos lapsi ei voi hyvin. Materiaali antaa myös neuvoja ongelmatilanteisiin vanhempien kanssa ja selittää, mitä lastensuojeluilmoituksen jälkeen tapahtuu. Mahdollisia esiin tulevia tilanteita on esitelty fiktiivisten tarinoiden kautta, jonka jälkeen on tilanteisiin tarjottu ratkaisumalleja ja tietoa. Keskeisimmät opit on tiivistetty huoneentauluksi, joka on jaettu kaikkiin suomalaisiin päiväkoteihin vuonna 2012. Materiaalin tarkoituksena on myös herättää yhteiskunnallista keskustelua päiväkotien riittävistä resursseista tarjota lastensuojelun tukitoimia. (Lastensuojelun keskusliitto b.) Mietimme, onko tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa enää tätä huoneentaulua, vai eikö se ole antanut tarpeeksi tukea lastensuojelullisiin toimenpiteisiin. Tietenkään se ei yksin riitä paikkaamaan lisäkoulutuksen ja työnohjauksen tarvetta, mutta tarjoaa hyvät perustiedot päiväkodin työntekijälle.

7.1 Miten päiväkoti hoitaa lastensuojeluilmoituksen teon ja mitä mahdollisia haasteita siihen liittyy?

Kaikissa kyselyyn osallistuneissa päiväkodeissa on ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekoa varten, mikä on hyvä tuki työntekijälle ja varmasti helpottaa ilmoituksen tekemistä. Vastanneista kolmasosa oli itse tehnyt lastensuojeluilmoituksen edes kerran uransa aikana. Johtaja tekee kaikissa päiväkodeissa viime kädessä lastensuojeluilmoituksen tai osallistuu ilmoituksen tekoon työntekijän kanssa. Tämä on järkevä ratkaisu, koska päiväkodin henkilökuntaa sitoo ilmoitusvelvollisuus ja siksi he eivät voi tehdä anonyymisti lastensuojeluilmoitusta. Lapsen vanhemmilla on siis oikeus tietää kuka ilmoituksen on tehnyt (Räty 2015, 237-239). Onkin hyvä, ettei yksittäisen työntekijän nimi nouse esiin, sillä se voisi vaikeuttaa yhteistyötä vanhempien kanssa. Kyselyn mukaan vanhemmille kerrotaan, että lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus. Myös yli puolet vastaajista kertoi, että lastensuojeluilmoitus tehdään yhdessä van-

hempien kanssa. Tämä on mielestämme suotavaa, koska jos ilmoituksesta ei kerrota vanhemmille, heistä voi tuntua, että päiväkodin työntekijät toimivat heidän selkänsä takana. Tämä taas lisää epäluottamusta työntekijöitä kohtaan, ja yhteistyö ja lapsen etu voi kärsiä.

Emme saaneet selkeätä tulosta väittelemme ”lastensuojeluilmoitukseen tekeminen on vaikeaa”, sillä vastauksissa oli paljon hajontaa. Hajontaa aiheutti varmasti se, että moni oli valinnut vaihtoehdon ”ei koske minua”. Laitoimme kyselyyn tämän vaihtoehdon juuri niitä varten, jotka eivät olleet itse tehneet lastensuojeluilmoitusta. Osa heistä oli kuitenkin vastannut tähän kysymykseen, koska 39 henkilöä ei ollut tehnyt lastensuojeluilmoitusta ja vain 21 henkilöä oli valinnut kohdan ”ei koske minua”. Tämän takia otoksemme pieneni entisestään, joten selkeää lopputulosta tästä ei voi tehdä, vaikka pienen enemmistön mukaan lastensuojeluilmoituksen teko ei ole kovinkaan vaikeaa.

Halusimme tutkia, mitkä tekijät tuovat haasteita lastensuojeluilmoituksen tekoon, joten vertailimme eri väitteiden yhteyttä lastensuojelun tekemisen vaikeuteen Spearmanin järjestyskorrelaation avulla. Tämän mukaan huomasimme, että kolme väitettä korreloi tilastollisesti merkittävästi positiivisesti ja kaksi negatiivisesti väitteen ”lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” kanssa. Pienempää korrelaatiota oli kahdella muulla väitteellä. ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa” väitteiden välillä on tilastollisesti merkitsevää positiivista korrelaatiota ($r=0,537$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,001$). Eli sen mukaan salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja näin myös hankaloittavat lastensuojeluilmoituksen tekemistä.

Tilastollisesti merkittävää positiivista korrelaatiota oli myös väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa” ($r=0,512$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,002$) välillä. Myös väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”pelkään joutuvani fyysisen väkivallan kohteeksi lastensuojeluilmoituksen seurauksena” välillä oli tilastollisesti merkittävää positiivista korrelaatiota ($r=0,454$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,007$). Eli fyysisen väkivallan pelolla on yhteyttä lastensuojeluilmoituksen teon vaikeuden kanssa. Pientä positiivista tilastollista merkittävyyttä oli väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”pelkään, että yhteistyö vanhempien kanssa vaikeutuu lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen” ($r=0,413$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,015$) välillä. Pelko ylipäättään, tai pelko vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vaikeutumisesta, tai pelko fyysisen väkivallan kohteeksi joutumisesta, vaikeuttaa lastensuojeluilmoituksen tekoa.

Väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”työpaikalla on mahdollista saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen” välillä oli tilastollisesti merkittävää negatiivista

korrelaatiota ($r=-0,465$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,008$). Myös pientä negatiivista tilastollista merkittävyyttä oli väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”olen saanut tarpeeksi työnohjausta” välillä ($r=-0,375$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,038$). Eli huonot mahdollisuudet saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen, sekä työnohjauksen vähyys ovat yhteydessä lastensuojeluilmoituksen tekemisen vaikeuteen. Ilman kunnollista tietoa lastensuojelusta onkin vaikea arvioida, missä vaiheessa lastensuojeluilmoitus tulisi tehdä. Päiväkotien tulisikin panostaa lisäkoulutuksiin ja työnohjaukseen, jotta lapselle saataisiin apua mahdollisen varhaisessa vaiheessa. Tilastollisesti merkittävää negatiivista korrelaatiota oli myös väitteiden ”Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa” ja ”koen lastensuojelun asiakasperheiden kohtaamisen luontevana” ($r=-0,463$, 2-suuntaisen testin p -arvo= $0,007$) välillä. Eli jos asiakasperheiden kohtaaminen ei ole luontevaa, se vaikeuttaa lastensuojeluilmoituksen tekoa.

Avoimen kysymyksen ”miten koet lastensuojeluilmoituksen teon” sisällönanalyysistä esiin nousi kolme luokkaa. Suurin osa vastaajista koki lastensuojeluilmoituksen teon ikävänä, ahdistavana tai haastavana. Suurta eroa ei ollut seuraavaan luokkaan, moni vastaaja koki lastensuojeluilmoituksen teon velvollisuutena ja normaalina osana työtä. Lastensuojeluilmoituksen teon positiivisena koki vain noin viidesosa vastaajista. Nämä luvut ovat ymmärrettäviä, sillä tuskinpa kukaan mielellään tekee lastensuojeluilmoitusta. Mutta on hyvä huomata, että vaikka ilmoituksen teon voi kokea ikävänä, se koetaan myös omaan työhön kuuluvana ja lapsen etua ajavana asiana.

Kyselyssämme emme saaneet selkeää vastausta siihen, kokeeko työntekijä pelkoa lastensuojeluilmoitusta tehdessään. Pieni enemmistö oli kuitenkin sitä mieltä, että lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa edes jonkin verran, ja he pelkäsivät, että yhteistyö vanhempien kanssa vaikeutuu lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen.

Suurin osa vastaajista ei kuitenkaan pelännyt joutuvansa fyysisen tai henkisen väkivallan kohteeksi lastensuojeluilmoituksen seurauksena. Eriksson ja Arnkil (2005, 34) toteavat, että, työntekijä voi pelätä lastensuojeluilmoitusta tehdessään, että vanhemmat esimerkiksi suuttuvat, loukkaantuvat tai alkavat käyttäytyä aggressiivisesti ja siksi lastenilmoitus voi jäädä tekemättä. Kiinnitimme huomiota siihen, että noin viidesosa vastanneista koki jonkinasteista pelkoa henkisen tai fyysisen väkivallan kohteeksi joutumisesta. Tämä oli huolestuttava tulos, sillä se voi vaikuttaa siihen, kuinka herkästi lastensuojeluilmoitus tehdään. Ylipäätään on huolestuttavaa, että lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset kokevat pelkoa väkivallasta tehdessään työtään.

7.2 Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on?

Erikssonin ja Arnkilin (2005, 40) mielestä yhteistyöverkosto on loistava tuki lapsen kanssa työskentelevälle. Onkin harmillista, että suurin osa vastaajista koki, että yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun kanssa ei ole tarpeeksi. Lähes puolet vastaajista myös koki, että lastensuojelun kanssa tehtävässä yhteistyössä esiintyy haasteita. Positiivista kuitenkin oli, että noin kolmannes ei kuitenkaan kokenut yhteistyössä olevan haasteita. Pohdimme, mahtaisiko tähän vaikuttaa työntekijöiden erilaiset taustat. Ristiintaulukoimalla tutkimme onko työntekijän taustoilla merkitystä yhteistyön kokemiseen haasteellisenä. Taustalla ei ole vaikutusta sillä lastensuojelun yhteistyön haasteellisuudella ja päiväkotiuuran pituudella ei ole tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ($\chi^2 = 28,972$, $df = 20$, $p\text{-arvo} = 0,88$), eikä tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ollut myöskään ammatin ja yhteistyön haasteellisuuden välillä ($\chi^2 = 9,115$, $df = 15$, $p\text{-arvo} = 0,871$).

Salassapitosäädökset näyttävät vaikeuttavan lastensuojelun kanssa tehtävää yhteistyötä. Vastaajista kolme neljäsosaa oli väitteestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Spearmanin järjestyskorrelaation mukaan pientä positiivista tilastollista merkittävyyttä oli väitteiden ”salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa.” ja ”yhteistyö lastensuojelun kanssa on haasteellista” ($r=0,492$, 2-suuntaisen testin $p\text{-arvo}=0,000$) välillä. Mahkonen (2012, 116) kertoo, että yhteistyön mahdollistamiseksi on joskus välttämätöntä paljastaa salassa pidettäviä tietoja, jotta yhteistyöllä voitaisiin parantaa lapsen etua. Päiväkodin henkilökuntaa sitoo kuitenkin vaitiolovelvollisuus, joten tiedonkulun liikkumiselle molempiin suuntiin ei pitäisi olla mitään estettä. Sujuva tiedonkulku takaisi paremmat mahdollisuudet toimia yhdessä lapsen edun hyväksi.

Kartoittaessamme lastensuojelun ja päiväkodin välisiä yhteistyötapoja, sisällön analyysissä esiin nousi kolme luokkaa: konsultaatio/puhelinyhteys, yhteistyöpalaverit sekä vähäinen/yksisuuntainen yhteistyö. Yhteistyöpalavereista kertoi yli puolet vastaajista. Tämä oli mielestämme erittäin positiivista. Vastaus kertoi, että yhteistyöpalavereja lastensuojelun kanssa on. Lastensuojelun konsultointimahdollisuudesta kertoi kuitenkin vain alle viidesosa vastaajista, mikä oli mielestämme huolestuttavaa. Pohdimme ovatko päiväkodit mahdollisesti huonosti informoituja tästä tukimuodosta. Kuitenkin noin kolmasosa vastauksista koski vähäistä/yksisuuntaista yhteistyötä.

7.3 Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä pitäisi kehittää?

Lähes kaikki kyselyyn osallistuneet kokivat, että puhelinkonsultaatiolle olisi tarvetta. Yhtälailla lähes kaikki osallistuneet kokivat, että päiväkodin tulisi saada tietoa lastensuojelun toi-

menpiteistä lastensuojeluilmoituksen jälkeen. On täysin selkeää, että vastaajien mielestä päiväkodin ja lastensuojelun tulisi tehdä yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Kaikki vastanneet olivat väitteestä ”päiväkodin ja lastensuojelun tulisi tehdä yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen” täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Kyselymme perusteella siis yhteistyön syventämiselle ja avoimemmalle tiedonkululle olisi tarvetta. Yli puolet kyselyyn vastanneista oli myös sitä mieltä, että päiväkotiin kaivattaisiin lastensuojeluun perehtynyttä työryhmää.

Tutkiessamme miten yhteistyötä tulisi kehittää, sisällönanalyysin mukaan suurin osa vastaajista koki, että tiedonkulun pitäisi olla avoimempaa. Avoimuuden puute ja salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Tiiviimpää yhteistyötä lastensuojelun kanssa toivoi kolmasosa vastaajista. Kolmanneksi luokaksi vastauksissa nousi ”lastensuojelutyön selkiyttäminen”. Tätä toivoi kuitenkin vain kuusi vastaajaa, mikä viittaisi siihen, että suurin osa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä omaa tarvittavat tiedot lastensuojelun kanssa toimimiseen. Avoimeen kysymykseen vastaajat viittasivat vastauksissaan suoraan myös väittämään ”päiväkodin työntekijällä tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse”. Tämä oli mielestämme mielenkiintoista, koska päiväkodillahan on mahdollisuus anonyymisti konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse. Viittaus puhelinkonsultaatioon, saattaa mielestämme kertoa siitä, että päiväkodin henkilöstö ei tiedä saavansa tehdä puhelinkonsultaatioita lastensuojeluun.

8 Kyselyn luotettavuus

Otantamme on niin pieni, että emme voi yleistää tutkimustuloksiamme koskemaan kaikkien päiväkotien ja lastensuojelun yhteistyötä. Tutkimustuloksemme ovat vain suuntaa antavia. Tulokset kertovat otanta-alueen varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyöstä ja sen kehittämistarpeista. Hajontaa vastauksissa oli paljon, ja myös erilaisia toimintatapoja eri päiväkodeissa. Vastaajat olivat eri ammattitaitoisia ja ikäisiä, ja uudet valmistuvat työntekijät omaavat varmasti erilaista osaamista lastensuojeluun liittyen kuin pian eläkkeelle jäävät työntekijät. Ainoa asia minkä voimme tutkimuksissamme todentaa on se, että tutkimukseemme osallistuneet henkilöt kokevat että yhteistyötä tulisi olla enemmän.

Aineistoa analysoidessamme olimme ehdottoman tarkkoja siitä, että emme tulkitse tuloksia omien ennako-olettamuksiemme valossa tai etteivät tulokset pääse vääristymään millään muulla tavalla. Pohdimme myös kyselylomaketta tehdessämme, että emme myöskään voi kysymyksillämme johdattaa vastaajia haluamaamme tulokseen. Kuitenkin kyselylomaketta tehdessämme koimme, että lomakkeen tekeminen täysin objektiivisesti oli vaikeaa. Jälkikäteen ajateltuna lomakkeessa olisi pitänyt olla myös avoin kysymys: ”Mikä lastensuojelun ja varhais-

kasvatuksen yhteistyössä sujuu hyvin?” vastapariksi avoimelle kysymykselle ”Miten lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyötä tulisi kehittää?” Toisaalta tutkimuksemme tarkoitus oli etsiä kehittämiskohteita lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä, joten tutkimusasettelumme ei ollut alkujaankaan objektiivinen, vaan tutkimme mahdollisia puutteita ja kehittämisenkohteita. Mielestämme kyselylomakkeemme oli rakennettu niin objektiiviseksi ja neutraaliksi kuin tutkimuksemme tarkoitus mahdollisti.

9 Eettisyyden arviointia

Ennen tutkimuksen aloittamista haimme tutkimuslupaa Vantaan kaupungilta. Emme voineet toteuttaa kyselyä, ennen kuin tutkimuslupa oli saatu. Tärkeänä pidimme, että yhteistyöpäiväkotimme ovat selvillä siitä, mitä pyrimme tutkimuksessamme saamaan selville. Halusimme myös painottaa, että tutkimus on vapaaehtoinen ja, että heillä on oikeus halutessaan vetäytyä yhteistyöstä kanssamme.

Tärkein eettinen ohjenuoramme tutkimusta tehdessämme oli aineiston nimettömyys ja tunnistamattomuus. Teimme kyselytutkimuksen nimettömästi niin, ettei sitä voi kohdistaa yksittäiseen henkilöön, päiväkotiin tai asuinalueeseen. Numeroimme kyselylomakkeet, jotta pystyisimme tarvittaessa poistamaan jonkun päiväkodin vastaukset pois muusta joukosta, mikäli joku päiväkodeista haluaisi vetäytyä pois yhteistyöstä aineiston keräämisen jälkeen. Emme maininneet opinnäytetyössämme tarkemmin millä alueella teimme tutkimusta, koska lastensuojelu on arka aihe. Lastensuojeluun liittyy muutenkin salassapitosäädöksiä, joten nimettömyyden ja tunnistamattomuuden tarve korostui entisestään.

Vastaaminen kyselyymme oli vapaaehtoista. Tiedostimme, että emme voi suostutella tai pakottaa ketään vastaamaan. Aikaisemmin opinnäytetyössämme kerromme, että halusimme toimittaa kyselyt henkilökohtaisesti päiväkoteihin, koska toivoimme tämän vaikuttavan positiivisesti vastausprosenttiimme. Pohdimme, että päiväkodin henkilökunta vastaisi kyselyyn todennäköisemmin, mikäli he olisivat nähneet meidät ja tuntisivat ”velvollisuutenaan” kyselyyn vastaamiseen. Pelkäsimme, että verkkopohjaiseen kyselyyn vastaamatta jättäminen olisi helpompaa kuin henkilökohtaisesti toimitettuun paperiversioon. Mietimme myös, toimimmeko eettisesti oikein valitessamme paperisen kyselylomakkeen verkkopohjaisen kyselyn sijaan, jos motiivinamme oli ”velvoittaa” työntekijöitä vastaamaan kyselyyn. Mielestämme toimimme tutkijoina eettisesti oikein, sillä uskoimme paperisen henkilökohtaisesti toimitetun kyselylomakkeen avulla saavamme laajan tutkimusaineiston. Laaja tutkimusaineisto lisäsi tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä.

Toisaalta tiedämme molemmat kuinka vaativaa ja hektistä päiväkodissa työskentely on, joten pohdimme oliko oikein lisätä työntekijöiden paineita ”velvoittamalla” heitä vastaamaan kyselylomakkeeseen, jonka ainut tarkoitus oli toimia opinnäytetyömme aineistona. Mielestämme tämä ei ole eettisesti oikein, niinpä toivomme, että opinnäytetyömme auttaisi myös työelämäkumppaniamme, kyselyyn osallistuneita päiväkoteja, kehittämään omaa lastensuojelun osaamistaan ja pohtimaan omia toimintatapojaan. Kyselylomakkeiden vieminen henkilökohtaisesti työllisti meitä enemmän, mutta toisaalta se antoi meille mahdollisuuden kertoa tutkimuksestamme ja vastata mahdollisiin kysymyksiin. Tiedon antaminen tutkimuksesta tutkittaville henkilöille oli mielestämme erittäin tärkeää eettiseltä näkökannalta. Alkuperäinen ajatuksemme työntekijöiden ”velvoittamisesta” vastaamiseen ei ollut eettisesti kestävä. Mutta pidemmälle ajatusta vietyämme huomasimme, että henkilökohtaisesti toimitettu kyselylomake lisäsi työskentelymme eettisyyttä. Pystyimme antamaan tutkimukseemme osallistuneille päiväkodeille enemmän tietoa kyselystä ja sen merkityksestä, päiväkodit joutuivat miettimään omia menetelmiään lastensuojeluun liittyen ja saimme mahdollisesti kerättyä laajemmän aineiston ja näin tutkimuksestamme saattoi tulla luotettavampi.

Tutkimukseen osallistuneiden anonyymius oli erittäin tärkeää, minkä takia tutkimus toteutettiin nimettömästi. Toivomme, että nimettömyys lisää työntekijöiden rohkeutta vastata totuudenmukaisesti kyselyymme. Toisaalta pohdimme, että koska kävimme päiväkodeilla viemässä ja esittelemässämme lomakkeet se saattoi vähentää päiväkodin henkilökunnan kokemaa anonyymiutta. Sovimme keskenämme ennen päiväkotiin menoa, että esittelisimme itsemme, mutta kenenkään nimeä tai kommentteja tutkimuksesta emme kirjaisi ylös. Ainoat nimet, jotka meillä on tiedossa ovat päiväkotien johtajat. Päiväkotien johtajien nimet säilytämme opinnäytetyön julkaisuun ja valmistumiseemme asti, minkä jälkeen tuhoamme heidän kanssaan vaihdetut sähköpostit ja mahdolliset muut tiedostot, joista heidän nimensä käyvät ilmi. Eettisesti tärkeää on myös, että aineiston analysoinnin jälkeen huolehdimme kaiken aineiston asianmukaisesta tuhoamisesta ja kyselyyn osallistuneiden päiväkoteja koskevan muun tiedon hävittämisen. Tuhoamme ja hävitämme kaiken otantaa ja aineistoa koskevan tiedon heti valmistuttuamme.

10 Pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä. Yleisesti ilmeni, että yhteistyötä toivottaisiin enemmän. Päiväkodin omissa toimintatavoista kehittämisen kohteiksi nousi lisäkoulutuksien ja työnohjauksen saatavuus. Lastensuojeluilmoituksen tekoa hankaloittaviksi tekijöiksi ilmenivät salassapitosäädökset, huonot mahdollisuudet lisäkoulutuksiin ja työnohjaukseen, lastensuojelun asiakkaina olevien perheiden kohtaamisen epäluonteisuus ja pelko ylipäätään tai pelko

vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vaikeutumisesta tai pelko fyysisen väkivallan kohteeksi joutumisesta.

Yhteistyötä lastensuojelun kanssa koettiin olevan liian vähän ja yhteistyö koettiin myös haastavaksi. Yhteistyötapoina nousi esiin konsultaatio, puhelinyhteys ja yhteistyöpalaverit. Yhteistyön koettiin kuitenkin olevan vähäistä ja yksisuuntaista. Kehittämistoiveena ilmenikin yhteistyön muuttuminen avoimemmaksi ja kaksisuuntaisemmaksi. Tietoa lapsen asian etenemisestä haluttaisiin saada, ja toivottiin myös yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Ylipäätään toivottiin, että yhteistyö lastensuojelun kanssa olisi tiiviimpää.

Tähän yhteistyön kehittämiseen on jo puututtu, sillä Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos on tekemässä ”Luo luottamusta - suojele lasta” -opasta ja verkkokoulutusta, joka on osa LasKeTut-hanketta. Oppaassa on tarkoitus selkiyttää ammattilaisten vastuualueita, ja helpottaa tiedonvaihtoa eri viranomaisten kesken tarjoamalla tietoa yhteistyön periaatteista ja tiedonvaihtoon liittyvistä laeista ja säädöksistä. Opas tehdään, jotta voidaan kehittää lapsen asioita hoitavien viranomaisten välistä yhteistyötä. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Omassa tutkimuksessamme yhteistyön haasteellisuus ja yksipuolisuus ilmeni ongelmana, joten oppaasta on varmasti hyötyä yhteistyön kehittämiseen. Aloittaessamme tekemään opinnäytetyötämme, tutkimuksia aiheesta oli vaikea löytää. Onkin hienoa huomata, että jo opinnäytetyömme prosessin aikana on yritetty kehittää lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä.

Lait ovat sosiaalialalla jatkuvasti muutoksessa. Ja niiden täytyykin olla, koska yhteiskuntamme on jatkuvassa muutoksessa. Jo opinnäytetyöprosessin aikana sekä laki lastensuojelusta että lasten päivähoitosta ovat muuttuneet. Lasten päivähoiton käsite muuttui samalla varhaiskasvatukseksi. Tämä toikin meille lisähaastetta, sillä opinnäytetyömme prosessi on ollut pitkä. Sosiaalialalla täytyy työntekijän olla jatkuvasti ajan hermolla ja omaksua uutta, muuttuvaa tietoa. Tutkimuksia tehdään tänä päivänä paljon ja myös sitä kautta tieto uusiutuu, lakimuutoksien ohella.

Opinnäytetyötä tehdessämme opimme monia asioita. Tärkeitä oppeja olivat ajanhallinta, stressinsieto ja työn jakaminen. Tärkein oppimme oli kuitenkin näin pitkän prosessin tekeminen toisen kanssa. Hyvän vuorovaikutuksen ylläpitäminen ei ollut aina helppoa, kun hommat eivät sujuneet ja aikataulut eivät pitäneet. Kuitenkin siedämme edelleen toisiamme ja olemme yhä ystäviä. Olemme oppineet toisiltamme todella paljon. Aikataulullisesti opinnäytetyömme tekeminen oli hyvin haastavaa. Toinen meistä on työskennellyt täyspäiväisesti varhaiskasvatuksessa koko opinnäyteprosessimme ajan sekä suorittanut samanaikaisesti viimeiset kurssit, ja toinen ollut osa-aikaisesti kotihoidossa vuorotyössä ja toiminut opiskelijakunnassa

aktiivisesti. Toisin sanoen opinnäytetyö on tehty pääasiassa sähköpostin välityksellä ja harvojen yhteisten palaverien toimiessa työnjaollisena tapahtumana.

Työnjako ja omien vahvuuksien ja kiinnostusten hyödyntäminen on ollut opinnäytetyössämme keskeinen voimavara. Opinnäytetyömme ei kuulunut koulun valmiiksi tarjolla oleviin hankkeisiin vaan kehitimme opinnäytetyömme itse omia tarpeitamme vastaavaksi. Halusimme molemmat lastentarhanopettajan pätevyyden, joten oli selvää, että työn tuli keskittyä lapsiin. Toinen meistä aikoo työllistyä lastensuojeluun ja toinen aikoi työskennellä pääasiassa lastentarhanopettajana, mihin työllistyikin pian opinnäytetyön aloittamisen jälkeen. Siksi päätimme, tehdä tutkimuksen, jossa tutkisimme sekä lastensuojelua, että varhaiskasvatusta. Alueen rajaaminen oli kuitenkin haastavaa, koska olisimme halunneet tutkia ja tietää kaiken. Lopulta päätimme kuitenkin tutkia lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä päiväkodin näkökannalta. Uskoimme, että päiväkodilta saisimme kerättyä helpommin laajemman otannan kuin lastensuojelulta.

Päätimme tehdä määrällisen tutkimuksen, koska halusimme saada mahdollisimman yleistettävää tietoa. Tutkimuksen tekemisestä opimme tutkimuksen periaatteita ja pohdimme paljon kysymyksiä. Opimme myös kyselylomakkeen laatimisen kynnyskysymyksiä sekä määrällisen- että laadullisen tutkimuksen analysointia. Toinen meistä oli pärjännyt hyvin kurssilla, jolla käsiteltiin SPSS-järjestelmän käyttöä, joten tulosten analysointikaan ei ollut ongelma. Sovimme, että Elina hoitaisi määrällisten kysymysten analysoinnin ja Kiia, heikompana numeroissa, analysoisi avoimet kysymykset. Teoriaosuudessa jaoimme tiedonhaun myös keskenämme. Kiia tutki varhaiskasvatusta, mikä hyödytti häntä ammatillisesti suuresti ja Elina etsi tietoa lastensuojelusta, minne valmistumisen jälkeen haluaisikin työllistyä. Myöhemmin opinnäytetyön edetessä Elinalle lankesi suurempi taakka kyselylomakkeen monivalintakysymysten purkamisessa ja analysoinnissa, missä Kiista ei juurikaan ollut hyötyä. Kiia puolestaan etsi lisää teoretietoa osioihin, jotka sitä kaipasivat. Kyselylomakkeiden toimittamisessa ja noutamisessa jaoimme vastuun myös.

Nyt valmistumisen lähestyessä olemme todella iloisia, että suunnittelimme opinnäytetyömme itse, emmekä valinneet mitään koulun valmiista hankkeista. Sekä teoretietoa että kentältä saamamme tieto ovat meille todella hyödyksi työelämässä. Olemme saaneet laajemman käsityksen yhteiskunnasta. Olemme saaneet sellaista lisätietoa sekä varhaiskasvatuksesta että lastensuojelusta, mitä emme olisi muuten opinnoissamme omaksuneet.

Opinnäytetyötä aloittaessa toivoimme, että opinnäytetyöstä olisi hyötyä myös työelämälle, mutta emme tiedäneet miten se olisi mahdollista. Valmis työ toimitetaan yhdelle otanta-alueen päiväkodin johtajalle sekä kyseisen alueen konsultoivalle erityislastentarhanopettajalle, joka on kysynyt lupaa esitellä työmme myös alueen varhaiskasvatuspäällikölle. On siis toivoa,

että saamamme tulokset tulevat alueen päättäjien tietoon ja varhaiskasvatuskentän tiedollisia puutteita aletaan kehittää. Mikäli myös alueen varhaiskasvatuspäällikkö tutustuu työhön, opinnäytetyöstämme saattaa olla apua myös lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä kehitettäessä.

Lähteet

- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M. ja Polvinen, M., Laaksonen, R. ja Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 25.11.2015. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>
- Asetus lasten päivähoidosta 21.8.1992/806. Finlex. Viitattu 10.1.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Berg-Toroi, H. 2012. Lastensuojelun ja koulun yhteistyö. Teoksessa Strömberg-Jakka M. & Karttunen T. (toim.) Sosiaalityön haasteet tukea ammattilaisen arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Erkkilä-Wahtera, T. 2015. KOULUN JA LASTENSUOJELUN TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSIA YHTEISTYÖSTÄ "Erityisopetuksen ja lastensuojelun pitäisi olla se terävä yhteistyön kärki". Pro gradu - tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/46671/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201508212727.pdf?sequence=1>
- Heinonen, H. ohjelmajohtaja. 29.2.2012. Varhainen tuki ja moniammatillisuus. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 22.11.2015
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2013. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Iltasanomat.fi. Lapset ovat päivähoidossa entistä suuremmissa ryhmissä. Päätös on järjetön, sanovat asiantuntijat. Viitattu 22.11.2015. <http://www.iltasanomat.fi/perhe/art-1446548480921.html>
- Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Jaakkola, H. 2013. Lastensuojelu ja julkisuus. opas lastensuojelun ammattilaisille median kohtaamiseen. Lastensuojelun keskusliitto. Kuopio: L. Tuovinen. Ky. Viitattu 8.3.2015. http://www.talentia.fi/files/2858/Lastensuojelu_ja_julkisuus_opas_lastensuojelun_ammattilaisille_median_kohtaamiseen.pdf
- Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampere: Tampereen yliopistopaino oy -Juvenes print.
- Kasvun ja oppimisen tuen linjaukset varhaiskasvatuksessa. Työryhmän raportti 4.9.2012. Opetuslautakunta 1.10.2012. Viitattu 16.12.2014. http://212.68.23.34/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/86546_www_varhaiserityiskasvatus_raportti_2012.pdf
- Kivistö, J. 2006. "Missä mä olisin muuten?" Nuorten kokemukset lastensuojelusta ja muista viranomaispalveluista. Ammatillinen lisensiaattitutkielma. Sosiaalipolitiikan laitos. Turun yliopisto.

Kokko, R-L. & Koskimies, M. 2007. Ennakointidialogit moniammatillisena yhteistyömuotona. Dialogisten verkostopalaverien välitön palaute. Stakesin raportteja 17/2007. Helsinki: Valopaino Oy. Viitattu 7.3.2015.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77348/R17-2007-VERKKO.pdf?sequence=1>

Kunnat.net. 2015. Esiopetus velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen. Viitattu 22.11.2015.

<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2015/Sivut/Esiopetus-velvoittavaksi-1.8.2015-alkaen.aspx>

Lastensuojelulaki 22.9.2000/812. Finlex. Viitattu 8.3.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L2>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex. Viitattu 20.01.2015.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P1>

Lastensuojelulaki 8.4.2011/316. Finlex. Viitattu 20.01.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10>

Lastensuojelulaki 30.12.2014/1302. Finlex. Viitattu 25.11.2015.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>

Lastensuojelun keskusliitto a. Lapsiryhmien suurentaminen heikentää varhaiskasvatuksen laatua. Lehdistötiedotteet. Viitattu 22.11.2015.

http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/tiedotteet/hallitusohjelman_lapsiin_kohdistuvat_leikkaukset_tulevat_kalliiksi.3763.news

Lastensuojelun keskusliitto b. Suojele-Tue-Toimi - yhteistuumin lapsen asialla. Viitattu 20.11.2015.

http://lskl.fi/keskusliitto/mita_teemme/ehkaiseva_tyo/suojele-tue-toimi

Lavikainen, M., Puustinen-Korhonen, A. & Ruuskanen, K. (toim.) 2014. Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 20.11.2015. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116166/URN_ISBN_978-952-00-3488-7.pdf?sequence=1

Mahkonen, s. 2012. Päivähoito ja laki. Porvoo: Bookwell oy.

Metteri, A. 2007. Dialogisuus. Viitattu 22.11.2015. http://www.socca.fi/files/2796/Anna_Metteri_Dialogisuus.pdf

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki. Edita Prima Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015. Tiedote. Viitattu 22.11.2015.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/05/varhaiskasvatus.html>

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 2013. Kuusamon varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyön toimintamalli. Viitattu 21.11.2015.

<http://www.sosiaalikallega.fi/mallit/uutiset/kuusamon-yhteistyomalli-varhainen-tuki-lastensuojelun-ja-varhaiskasvatuksen-yhteistyona-julkaistu-6-2013/view>

Pyykkönen, R. Kehrä II. Asiakasosaisuus monitoimijaisessa yhteistyössä! Socca pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 21.11.2015.

http://www.socca.fi/files/3375/Kehra_II_loppuraportti_Riikka_Pyykonen.pdf

Rigatelli, S. 2013. Lastenhoitajien salattu mielipide: Päivähoito-oikeutta pitää rajoittaa. Viitattu 15.1.2015

http://yle.fi/uutiset/lastenhoitajien_salattu_mielipide_paivahoito-oikeutta_pitaa_rajottaa/6522911

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Saarela, P. & Viheriävaara H. 2000. Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö. Määrittelyä ja sisällön hahmottamista. Multiprint Oy: Nuorten ystävät ry.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Valtioineuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Viitattu 27.12.2014.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/julkaisu0209.htm>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Pedagoginen osaaminen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:7. Viitattu 15.1.2015.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3507.pdf&title=Varhaiskasvatuksen_henkiloston_koulutus_ja_osaaminen__Nykytila_ja_kehittamistarpeet_fi.pdf

Tarkennettu toimintasuunnitelma LASTEN KASTE -HANKE, Lappi ja Kuusamo. Kaste. Viitattu 21.11.2015.
http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/lasten-kaste/hankeinfo/toimintasuunnitelma_lasten-kaste_lappi_kuusamo

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Huolen vyöhykkeistö ja huolen puheeksiottaminen. Viitattu 8.3.2015.
<http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/huolen-vyohykkeisto-ja-huolen-puheeksiottaminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014a. Ennakointidialogit. Viitattu 7.3.2015.
http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistointiminta/ennakointidialogit

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014b. Huolen vyöhykkeet. Huolen puheeksi ottaminen. Viitattu 22.11.2015
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistointiminta/huolen-puheeksi-ottaminen/huolen-vyohykkeet

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2015a. Perheiden monimuotoisuus. Viitattu 22.11.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/perheen-ja-tyon-yhteensovittaminen/perheiden-monimuotoisuus>

Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos. 2015b. Yhteistyö. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 26.11.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ajankohtaista/lastensuojelu-thl-/opas-ja-verkkokoulutus-ammattilaisille-vuonna-2016>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Latvia: Livonia print, Tammi.

Tähtinen, J., Laakkonen, E & Broberg, M. 2011. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedejulkaisuja. Turku: Painosalama oy.

Valkeakosken varhaiskasvatuksen linjaukset. Porukalla mansikkamaalla. Viitattu 22.11.2015.
http://www.valkeakoski.fi/attachments/julkaisut/sote/paivahoito/varhaiskasvatuksen_linjaukset04.pdf.

Vantaan kaupunki a. Esiopetuksen hyvinvointityö (oppilashuolto). Viitattu 22.11.2015.

http://212.68.23.34/fi/opetus_ja_kasvatus/esiopetus/prime103_fi.aspx

Vantaan kaupunki b. LASTEN KUNTOUTUSTYÖRYHMÄ -ESITE VANHEMMILLE. Sosiaali-ja terveystoimi. Viitattu 9.1.2015 https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/82466_Lasten_kuntoutustyoryhman_esite_2012.pdf

Vantaan kaupunki c. Vantaan varhaiserityiskasvatuksen linjaukset. Työryhmän raportti 1.10.2009. Viitattu 16.12.2014. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/31792_varh.erityis_10_web.pdf

Varpu: Tukea ajoissa. Mitä varhainen puuttuminen on? Viitattu 8.3.2015. http://www.varpu.fi/varpu/varhainen_puuttumine

Kuvat

Kuvio 1: Olen työskennellyt päivähoidossa	27
Kuvio 2: Työpaikalla on mahdollista saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen	29
Kuvio 3: Päiväkodilla on resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea	30
Kuvio 4: Lastensuojeluilmoituksen tekeminen on vaikeaa	33
Kuvio 5: Lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa	33
Kuvio 6: Yhteistyö lastensuojelun kanssa on haasteellista	36
Kuvio 7: Yhteistyötä on tarpeeksi	36
Kuvio 8: Päiväkodissa tulisi olla lastensuojeluun perehtynyt työryhmä	38

Liitteet

Kyselytutkimus lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä määrällisenä kyselytutkimuksena. Tarkoituksenamme on selvittää päiväkodin toimintatavat lastensuojeluun liittyen sekä selvittää päiväkodin näkökulmasta millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on ja miten sitä voisi kehittää.

Tutkimus toteutetaan nimettömästi, eikä opinnäytetyössämme käy ilmi päiväkotien nimiä, eikä otosaluetta. Toivomme, että mahdollisimman moni toimintayksikkönne työntekijä pystyisi vastaamaan kyselyymme, jotta saisimme mahdollisimman kattavan ja luotettavan otoksen. Toivomme, että vastaatte ajatuksella ja mahdollisimman tarkasti.

Kiitos vaivannäöstänne!

Ystävällisin terveisin,

Kiia Jänis ja Elina Lankinen

Kyselytutkimus lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä

Keräämme tietoa lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä ja sen kehittämismahdollisuuksista opinnäytetyötämme varten. Tämän kyselylomakkeen tarkoitus on selvittää henkilöstön näkemyksiä ja päivähoidon toimintatapoja lastensuojeluun liittyen. Toivomme, että vastaatte joka kohtaan ajatuksella. Vastauksesi on meille tärkeä!

TAUSTATIEDOT:

Ensiksi kysymme taustatietojanne.

1. Sukupuoli:

Nainen		Mies	
--------	--	------	--

2. Ikä: _____

3. Ammatti:

Johtaja		Lastentarhanopettaja		Lastenhoitaja	
Eryitylastentarhanopettaja		Päiväkotiapulainen		Muu: Mikä?	

4. Olen työskennellyt päivähoidossa.

1-5 vuotta		5-10 vuotta		10-15 vuotta	
15-20 vuotta		20-25 vuotta		yli 25 vuotta	

5. Olen kohdannut työssäni lastensuojeluasiakkaita.

Kyllä		Ei	
-------	--	----	--

6. Olen saanut tietoa lastensuojelusta. Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

	Huonosti	Kohtalaisesti	En hyvin enkä huonosti	Hyvin	Erittäin hyvin
a. Opinnoissani	1	2	3	4	5
b. Työelämässä	1	2	3	4	5
c. Lisäkoulutuksissa	1	2	3	4	5

PÄIVÄKODIN TOIMINTATAVAT:

7. Seuraavaksi tutkimme kokemuksiasi päiväkotinne toimintatavoista. Ympyröi sopivin vaihtoehto.

	Huonosti	Kohtalaisesti	En hyvin enkä huonosti	Hyvin	Erittäin hyvin
a. Työpaikalla on mahdollista saada lisäkoulutusta lastensuojeluun liittyen.	1	2	3	4	5
b. Olen saanut työnohjausta lastensuojeluun liittyen.	1	2	3	4	5
c. Olen saanut tarpeeksi työnohjausta.	1	2	3	4	5
d. Koen lastensuojelun asiakasperheiden kohtaamisen luontevana.	1	2	3	4	5
e. Päiväkodilla on resursseja antaa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille tarvitsemaansa tukea.	1	2	3	4	5

8. Millaista tukea päiväkoti tarjoaa lastensuojelun asiakkaille?

LASTENSUOJELUILMOITUS

9. Päiväkodissamme on ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekoa varten.

Kyllä		Ei		En tiedä	
-------	--	----	--	----------	--

10. Lastensuojeluilmoituksen päiväkodissamme tekee: (valitse kaikki sopivat vaihtoehdot)

Johtaja		Lastentarhanopettaja		Lastenhoitaja	
Muu: kuka? _____				En tiedä	

11. Olen tehnyt lastensuojeluilmoituksen.

Kyllä		Ei	
-------	--	----	--

12. Päiväkodissamme lastensuojeluilmoitus tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa.

Kyllä		Ei		En tiedä	
-------	--	----	--	----------	--

13. Kerromme vanhemmille tekemmme lastensuojeluilmoituksen.

Kyllä		Ei		En tiedä	
-------	--	----	--	----------	--

14. Seuraavassa kohdassa kysymme ajatuksianne lastensuojeluilmoituksen teosta. Ympyröi sopivin vaihtoehto. Mikäli kysymys ei kosketa sinua, voitte vastata myös ”ei koske minua”.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä		Ei koske minua
a. Lastensuojeluilmoitukseen tekeminen on vaikeaa.	1	2	3	4	5		E
b. Lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyy työntekijän kokemaa pelkoa.	1	2	3	4	5		E
c. Pelkään, että yhteistyö vanhempien kanssa vaikeutuu lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen.	1	2	3	4	5		E
d. Pelkään joutuvani fyysisen tai henkisen väkivallan kohteeksi lastensuojeluilmoituksen seurauksena.	1	2	3	4	5		E

15. Miten koet lastensuojeluilmoituksen tekemisen?

YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN JA LASTENSUOJELUN VÄLILLÄ

16. Seuraavassa kohdassa kysymme mielipidettänne lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä. Ympyröi sopivin vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä		En tiedä
a. Yhteistyö lastensuojelun kanssa on haasteellista.	1	2	3	4	5		E
b. Yhteistyötä on tarpeeksi.	1	2	3	4	5		E
c. Salassapitosäädökset vaikeuttavat yhteistyötä lastensuojelun kanssa.	1	2	3	4	5		E
d. Päiväkodin työntekijällä tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lastensuojelun työntekijää puhelimitse.	1	2	3	4	5		E
e. Päiväkodin tulisi saada tietoa lastensuojelun toimenpiteistä lastensuojeluilmoituksen jälkeen.	1	2	3	4	5		E
f. Päivähoidon ja lastensuojelun tulisi tehdä yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen jälkeen.	1	2	3	4	5		E
g. Päiväkodissa tulisi olla lastensuojeluun perehtynyt työryhmä.	1	2	3	4	5		E

17. Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on?

18. Miten yhteistyötä tulisi mielestäsi kehittää?
